

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Tereza Živná

Dominantní motivy drobných próz levicové autorky Kang Kjöngä

Main motifs in the prose of the leftist author Kang Kyöng-ae

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady, ochotu a trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala. Dále bych ráda poděkovala mému bratrově Vilémovi Živnému za kontrolu a pomoc s úpravou práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9. 7. 2017

.....

podpis

Abstrakt

Předmětem této bakalářské práce je život a dílo korejské spisovatelky Kang Kjöngä se zaměřením na její drobnou prózu. Cílem práce je analýza dvou děl – *Súl* a *Temnota* – s přihlédnutím ke kontextu doby, ve které autorka tvořila.

Kang je dnes považována za významnou autorku třicátých let, její díla navíc reflektují fenomén korejských emigrantů v Mandžusku. Kvůli levicovým tendencím se její próza dlouhou dobu záměrně opomíjela, a tak je dosud studií týkajících se jejího díla méně, než u řady jiných spisovatelů. U nás je její dílo v podstatě nezpracováno.

Text nejprve čtenáři představuje dobu, ve které díla Kang vznikala, a následně vybrané práce analyzuje. Rozbor děl se soustřeďuje na návratné motivy, které vkládám do historického a sociálního kontextu.

Klíčová slova

Kang Kjöngä, korejská literatura 30. let, levicová literatura, Sogüm, Ŏdum

Abstract

The subject of this bachelor thesis is the life and work of the Korean writer Kang Kyŏng-ae, with a focus on her short prose. The aim of this thesis is an analysis of two works – *Salt* and *Darkness* – with attention to the context of the author's time.

Nowadays, Kang Kyŏng-ae is considered a significant author of the 1930s and her works reflect the phenomenon of Korean emigrants in Manchuria. For a long time, leftist tendencies caused her prose to be neglected, which resulted in a considerably limited number of studies concerned with her work, in comparison to the number of studies about other writers. There are virtually no Czech studies of her work.

The text of the thesis initially presents the timeframe of Kang's authorship and then analyzes select works of hers. The analysis of the works focuses on recurring motifs, which are put into a historical and social context.

Keywords

Kang Kyŏng-ae, Korean 1930s literature, leftist literature, Sogŭm, Ŏdum

1	Úvod	8
2	Socio-historický kontext	10
2.1	Anexe Koreje	10
2.2	První desetiletí japonské nadvlády.....	11
2.3	Zahraniční odpor a Mandžusko.....	11
2.4	Kulturní činnost ve dvacátých letech	14
2.5	Levicové myšlenky v Koreji	15
2.6	Asimilace obyvatelstva	16
3	30. léta v korejské literatuře	17
3.1	Ženská literatura v koloniálním období	19
3.1.1	Počátek moderní ženské literatury.....	20
3.1.2	30. léta v ženské literatuře	21
3.1.2.1	Ženské organizace a časopisy doby	22
3.1.2.2	Prominentní autorky 30. let.....	23
4	Kang Kjöngä	25
4.1	Portrét autorky.....	26
4.2	Dílo Kang Kjöngä	29
4.2.1	Témata	30
4.2.2	Postavy	32
5	Drobná próza	34
5.1	<i>Sül</i>	35
5.1.1	Synopse.....	36
5.1.2	Výstavba novely	37
5.1.3	Historický rámec	38
5.1.4	Motivy	40
5.1.5	Postavy	43
5.1.6	Cenzura díla.....	45
5.2	<i>Temnota</i>	46
5.2.1	Synopse.....	46
5.2.2	Výstavba díla	47
5.2.3	Historický rámec	48
5.2.4	Postavy	49
5.2.5	<i>Sül</i> a <i>Temnota</i> : motivy, postavy, témata	52
6	Závěr	54
7	Seznam použité literatury	56
8	Obrazová příloha	60

1 Úvod

Cílem této práce je představit významnou osobnost korejské literatury Kang Kjöngä, dobu, ve které tvořila, a její prózu. Literární tvorba Kang Kjöngä byla dlouhou dobu korejskými literárními historiky opomíjena.

Po konci korejské války roku 1953 vznikla na jihu země řada antikomunistických opatření a zákonů. V Korejské republice se z literární historie vymazávali problematičtí autoři, kteří byli komunismu nebo i jen socialistickým myšlenkám nakloněni. První studie o tvorbě Kang se tak objevily až v devadesátých letech a část jejích děl zůstává dodnes nezpracovaná. V současné době se naopak Kang Kjöngä považuje za nejvýznamnější ženskou spisovatelku třicátých let.

Práci jsem rozdělila do dvou hlavních celků. První má sloužit jako úvod k druhé, analytické části díla. Snažila jsem se poskytnout historické a literární pozadí doby, k objasnění témat a motivů přítomných v díle Kang. První kapitola se zabývá – pouze v nezbytných obrysech – historickým kontextem doby, ve které spisovatelka tvořila. Věnuji se období koloniální Koreje a hlavním událostem, které bezpochyby ovlivnily uměleckou tvorbu spisovatelů této doby, včetně emigrace. Dále se zabývám literaturou třicátých let a fenoménem ženské tvorby právě za okupace Koreje Japonskem. Nakonec se věnuji životu Kang Kjöngä a hlavním událostem, které ovlivnily její dílo. V této kapitole je i velmi stručně představena její literární tvorba.

Druhá, klíčová část je analytická. Rozebírám zde dvě díla drobné prózy: novelu *Sül* a povídku *Temnota*. Nejprve se věnuji popisu drobné prózy Kang všeobecně a následně se soustředím přímo na rozbor děl. V textu hledám základní strukturní prvky narace, dominantní a návratné motivy. Motivы spojuji s kontextem doby a literatury třicátých let. Zároveň si všímám i odkazů na vlastní život spisovatelky, tedy autobiografických prvků. Text prokládám ukázkami rozebíraných děl, které jsem přeložila z korejštiny.

V práci používám českou vědeckou transkripci. Názvy literárních děl píše nejprve v češtině kurzívou, v závorce pak uvádím českou transkripci korejštiny a rok vydání. Kurzívu používám i v přeložených ukázkách děl autorky, pro snadné odlišení od zbytku textu. U ostatních termínů či názvů uvádím nejprve korejskou transkripci a v závorce pak český překlad, případně čínské znaky. Slova původem japonská či čínská také přepisuji pomocí české transkripce. Výjimkou jsou anglická jména, kde používám jejich mezinárodní podobu. Pokud v textu odkazuji na autora jednoho ze zdrojů, respektuji jeho preferovanou podobu jména.

Mým hlavním pramenem je antologie děl Kang v korejském jazyce a archiv časopisu, ve kterém dílo původně vyšlo. Pro ověření správnosti překladu či dohledání archaických termínů jsem využívala anglického překladu. Jako sekundární literatura mi posloužily nejrůznější dějiny literatury a zejména články, případně korejské kvalifikační práce z databází. Obrazová příloha souží k podpoře některých scén z textu.

2 Socio-historický kontext

K tomu, abychom pochopili práci Kang Kjöngä, je nesmírně důležité podívat se na kontext doby ve které ona, ale i další spisovatelé tvořili. Kang Kjöngä se narodila roku 1906, tedy v době korejského císařství¹, které se zanedlouho proměnilo v zemi kolonizovanou Japonskem. Korea zůstala kolonií až do konce druhé světové války a krátký život Kang se tak téměř přesně překrýval s tímto obdobím. Řada událostí této doby inspirovala její příběhy a sociální podmínky v zemi ovlivnily její život a smýšlení.

2.1 Anexe Koreje

Původ japonského zájmu o Korejský poloostrov lze datovat již do poloviny 19. století, kdy měla řada cizích mocností zájem o územní expanzi. Korea byla v té době nicméně zemí uzavřenou, a ačkoliv se vyskytovala geograficky poblíž velkých mocností, o otevření svých hranic zájem neměla.

Roku 1875 došlo v Koreji k významnému incidentu, který sloužil pro Japonce jako záminka k pozdější kolonizaci, kdy Japonsko vyprovokovalo incident s lodí Unjó². O rok později byla podepsána Kanghwaská smlouva³ a Korea byla po dlouhé izolaci pod silným vlivem Japonska otevřená světu. (Rands, 2014, s. 69)

V zemi byly uvedeny reformy kabo⁴ a palác byl silně protijaponsky naladěný. Vládnoucí vrstva sdílela názor, že z japonského vlivu se lze vymanit s ruskou pomocí a podporovala proruskou politiku. (Pratt et al., 1999, s. 194)

Ruský vliv v Koreji přetrval až do rusko-japonské války (1904-1905), ve které Japonsko zvítězilo. Důsledkem tohoto vítězství byla také podepsána Portsmouthská smlouva v září 1905, jejímž obsahem byl i mezinárodní souhlas s japonskou nadvládou Koreje. Ze země se stal oficiálně protektorát. Rusko uznávalo nejen svrchovanost japonských zájmů v Koreji, ale

---

¹ Korejské císařství (Tähan čeguk, 大韓帝國) trvalo od roku 1897 do oficiální anexe Koreje Japonskem 1910. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/대한제국>)

² Incident s lodí Unjó (kor. Unjang, 雲揚): Roku 1875 vyslalo Japonsko do korejských vod tuto loď, kterou následně u ostrova Kanghwado zapálili korejsí obránci. Japonci poté Koreu obvinili z útoku na mírovou loď. Byla to cílená akce – Japonsko se snažilo Koreu vyprovokovat a získat tak záminku k obvinění. (Eckert, 2009, s. 147-148)

³ Kanghwaská smlouva byla uzavřena 22. února 1876. Ve smlouvě se Korea zavázala otevřít Japonsku své přístavy (konkrétně Pusan, Inčchön a Wönsan). Díky této smlouvě se Japonsku podařilo odstranit ze scény Čínu, která si historicky uplatňovala nad Koreou suverenitu. (Eckert, 2009, s. 148)

⁴ Pojmenované podle roku, kdy začaly, tedy 1894. Trvaly do roku 1896 a jejich účelem bylo přeměnit zemi na moderní společnost. (<http://100.daum.net/encyclopedia/view/b01g1339a>)

zároveň se zavazovalo, že mu nebude bránit v jakýchkoliv akcích na korejském poloostrově. Japonsku se tak podařilo odstranit poslední překážku v ovládnutí Koreje. Terauchi Masatake⁵ byl jmenován generálním rezidentem Japonska a byl pověřen uskutečněním anexe. Aby veřejnost nevěděla o současném dění, zakázal vydávání korejských novin a spolu s korejským premiérem I Wanjongem⁶ pracoval na anekční smlouvě. 22. srpna 1910 premiér smlouvu podepsal. O týden později byl tehdejší císař Sundžong donucen vydat prohlášení, že se vzdává trůnu. Korejský národ se stal proti své vůli japonskou kolonií. (Eckert, 2009, s. 175-176)

„Anexe nastolila pětatřicetileté období sociálních a ekonomických změn řízených japonským státem, jež zanechaly v Koreji trpké dědictví až do dnešní doby.“ (Eckert, 2009, s. 185)

2.2 První desetiletí japonské nadvlády

První desetiletí korejské nadvlády (1910-1919) se nazývá „dobou temna“ (amhŭkki, 暗黒期). Název má asociovat četné represe v politickém i kulturním životě, které v tomto období probíhaly. Japonci rozpustili politické organizace a zrušili svobodu shromažďování. Restrikce se týkala i tisku a korejský tisk prakticky zanikl. Ty publikace, které mohly dále vycházet, procházely přísnou cenzurou. (Seth, 2016, s. 52) Byl rozšířen vzdělávací systém podle japonského vzoru. Japonština se stala národním jazykem a korejština byla viděna pouze jako druhý jazyk. Systém zároveň omezoval možnost vyššího vzdělání pro Korejce. (Robinson, 2007, s. 94 – 95) Japanizace korejské historie a kultury, výuka japonštiny a japonských hodnot výrazně podkopaly korejskou kulturní identitu. Proto se během dvacátých let objevilo mnoho intelektuálů, kteří se snažili o zachování národní identity.

2.3 Zahraniční odpor a Mandžusko

Historická oblast Mandžuska na severovýchodě Číny se stala pro mnoho Korejců místem útočiště. Jak již bylo nastíněno, japonská vláda uváděla na korejské aktivity silné represe: ať už se jednalo o politickou či kulturní činnost. Není tedy divu, že řada Korejců hledala místo pro své tvoření jinde. Mandžusko bylo domovem pro mnoho Korejců již před okupací a nyní jejich počet výrazně vzrostl. Proč a kdy přesně se Kang Kjongä vydala do Mandžuska není

---

⁵Terauchi Masatake (1852-1919) byl japonský vojenský důstojník, guvernér a později i premiér Japonska. V Koreji nařídil řadu reforem (vzdělávací, pozemkovou), jejich cílem bylo zahrnout korejskou populaci do japonské společnosti. (Columbia Electronic Encyclopedia)

⁶ I Wanjong (1858-1926). Pro-japonský ministr, snažil se o otevření Koreje světu. (<https://namu.wiki/w/이완용>)

zcela jasné, ale její pobyt zde byl jednou z nejnámějších kapitol jejího života, už jen proto, že většina jejích děl vznikla právě zde. Její díla často odkazují na události, které se zde odehrály – ať už osobní nebo historické. Především její esej *Opouštím Kando, Sbohem Kandu* (Kandorül tūngdžimjōnsō, Kandoja čal ikkōra, 1932)⁷ nám poskytuje letný pohled na korejskou migraci do Mandžuska.

Protože v Koreji byla politická hnutí zakázána, mnoho korejských politiků odešlo do exilu a řada vlasteneckých organizací vznikla právě v zahraničí. Zejména hnutí v Mandžusku a Rusku byla podporována lokálními korejskými komunitami. Tato politická hnutí sehrála „významnou roli při zachování minimální úrovně politického odporu proti Japoncům“. (Eckert, 2009, s. 197)

V tomto kontextu je potřeba zmínit zejména oblast Kando (čínsky Ťien-tao, 間島) v jihovýchodním Mandžusku, kde Kang Kjōngä dlouhou dobu žila a tvořila. Migrace Korejců do Mandžuska začala již v pozdním Čosōnu⁸, kdy korejští farmáři hledali zemi pro obdělávání. Po anexi Japonskem roku 1910 jejich počet podstatně vzrostl. (Hughes et al., 2013, s. 212) V roce 1894 čítala korejská komunita v této oblasti jen něco kolem 65 tisíc lidí, ale kolem roku 1910 jich bylo již přes 109 tisíc. V dalších dvou letech se jejich počet následně rozrostl o dalších 60 tisíc usedlíků. (Eckert, 2009, s. 197)

Někteří se do Kanda vydali jako političtí vyhnanci, aby zřídili základnu operací pro hnutí za nezávislost, ale většina z nich byla původem zemědělci, kteří byli vytlačeni ze svého pozemku důsledkem nových katastrálních opatření a přísunem japonských farmářů. Část z nich byla schopna obdělávat vlastní půdu a postavit statky, ale většina pracovala jako nájemní farmáři pro čínské vlastníky půdy, a stěžejí vyžila. (Hughes et al., 2013, s. 212)

I Sijōng, I Tongnjōng a I Sangnjōng zde založili Vojenskou školu nového počátku (Sinhūng mugwan hakkjo, 新興武官學校, 1911), jejímž účelem bylo vycvičit protijaponskou bojovou sílu. O tři roky později zde pod vedením I Sangsōla a I Tonghū vznikla Vláda armády za znovuoobnovení Koreje (Tāhan kwangbokkun čongbu, 大韓光復軍政府), která měla podobný účel. Činnost skupin sice nevydržela příliš dlouho, i přesto ale zůstalo Mandžusko jednou z hlavních oblastí politického odboje. (Eckert, 2009, s. 197)

---

⁷ Práce má dva názvy, protože původně vyšla postupně po dvou částech.

⁸ Název korejského království, které trvalo od roku 1392 do roku 1897. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/조선>)

S rokem 1945 bylo v Mandžusku skoro 600 tisíc Korejců, kteří byli bez státního příslušenství. Po Mandžuském Incidentu roku 1931 založili Japonci loutkový stát Mandžukuo⁹ a zdejší Korejci se tak vyskytli v paradoxní situaci. Sice si našli domov daleko od politické kontroly Japonců, po založení Mandžukua jim však nebylo umožněno být jeho součástí. Aby se stali občany, bylo potřeba se registrovat v koloniální Koreji, což bylo problémem, vzhledem k tomu, že většina z nich rodnou zemi opustila kvůli anexi. Byli tak bez občanství a jejich domov byl znovu pod správou Japonců.

Tyto okolnosti bohužel nebyly jediným paradoxem. Ačkoliv ze země odešli jako utlačovaní lidé, kteří hledali svobodný domov, jejich sousedé, Číňané a Rusové, je v Mandžusku viděli jako agenty japonského imperialismu. Navíc mezi korejskými přistěhovalci a čínskou komunitou existovaly pochopitelné kulturní rozdíly. Mluvili jinak, oblékali se jinak a praktikovali své vlastní kulturní zvyky. Nebyli ochotni se do nové společnosti integrovat a neviděli k tomu ani důvod. Korejští imigranti totiž opustili zemi, protože jim nebylo dovoleno chovat se dále typicky korejsky ve své vlastní zemi, a ne proto, aby začali nový život v jiné zemi či kultuře. (Jacob, 2014, s. 6-7)

Dohoda Micuja¹⁰ vedla ke změnám ve vztazích mezi japonskou a čínskou armádou v Mandžusku, a závažná situace korejských farmářů se stala ještě komplikovanější. Najednou podléhali obtěžování ze strany Japonců a zároveň byli perzekuováni anti-japonskými silami z čínské strany. Byli svědky zvýšené aktivity ozbrojeného nezávislého boje proti Japonsku a stupňujících se snah o samosprávu z anti-japonského hnutí. A jak odezva čínských vojenských skupin a japonské armády rostla a byla čím dál více agresivní, životní podmínky korejských přistěhovalců se jen zhoršovaly. (Hughes et al., 2013, s. 212)

Oblasti Mandžuska a Kanda se tak sice staly exilem pro korejské nacionalisty, komunisty i ekonomické imigranty, ale z toho samého důvodu byly také místem intenzivního politického konfliktu.

Situace mezi japonskou vládou a proti-japonskými skupinami se stupňovala a mezi lety 1930 až 1932 proběhla v Mandžusku řada ozbrojených konfliktů, kterým se nyní hromadně říká

---

⁹ Mandžuský incident se odehrál roku 1931 v noci z 18. na 19. září, kdy na Jihomandžuských drahách došlo k výbuchu. Po tomto incidentu zahájily japonské oddíly útok proti čínským vojskům. 21. září pak japonská vojska vstoupila na území Číny, což bylo odůvodněno ochranou japonských usedlíků v této oblasti. Důsledkem těchto událostí se Japonsku povedlo 1. října následujícího roku založit loutkový stát Mandžukuo. Tato agrese ze strany Japonska byla projednána v roce 1933 na valném shromáždění Společnosti národů, které Mandžukuo odmítaly uznat. Japonsko ze Společnosti národů vystoupilo a Mandžukuo bylo tak fakticky okupováno až do konce druhé světové války. (Vasilijevová, 1986, s. 428)

¹⁰ Dohoda byla podepsána roku 1925 a stanovovala, že zákroky proti komunistům a korejským nezávislým silám budou prováděny společnými silami bezpečnostních autorit mandžuské a japonské policie. (Sohn, 2003, s. 76)

Kando kongsandan sakkön (Incidenty Komunistické strany v Kandu, 間島共産黨事件). (Čchö, 2007, s. 60) Jedna z těchto událostí proběhla v květnu roku 1930, kdy skupiny čínských a korejských komunistických partyzánů zaútočily na japonské posádky v Kandu a zničily domovy a majetek Korejců, kteří sympatizovali s Japonskem. Útok byl známý jako Kando 5·30 sakkön (Incident v Kandu, 間島五三十事件).¹¹ Odplatou byly shromážděny stovky korejských mužů, a ti byli odsouzeni v koloniálních soudech, z nichž většina skončila popravou. (Esselstrom, 2009, s. 99-101)

Kang Kjöngä žila v Mandžusku během založení Mandžukua i během konfliktů, které probíhaly na začátku třicátých let. Všechny tyto události ovlivnily její tvorbu. Na incident z roku 1930 odkazuje v obou dílech, které rozebírám v analytické části práce.

2.4 Kulturní činnost ve dvacátých letech

Po prvním desetiletí okupace se v důsledku tzv. kulturní politiky¹² počet schválených časopisů a knih podstatně zvýšil. Vznikly dva deníky tištěné v korejštině: Čosön ilbo a Tong-a ilbo, které měly povolení pro svou činnost. Redaktoři byli velmi mladí a plní vlasteneckých myšlenek. (Eckert, 2009, s. 208) K vydávání románů na pokračování, povídek a esejí využívala tato periodika řada autorů, k nimž patřila i Kang Kjöngä.

Během dvacátých let celkově vznikala řada kulturních aktivit, které pomáhaly povzbuzovat ducha korejské nacionalismu. Společnost pro výzkum korejského jazyka (Čosönö jönguhö) se zasloužila o standardizování pravidel jazyka, pokoušela se o sestavení korejského výkladového slovníku a tlačila na japonskou vládu, aby nastaly změny v používání korejštiny ve vzdělávacím systému. I literatura se začala probouzet a vycházela řada povídek i literárních časopisů. Vznikl nový, proletářský proud literatury. Bez ohledu na ideologii byla v literatuře znatelná frustrace způsobená současnými podmínkami v politice i sociální sféře. V divadlech se objevovaly nové korejské hry, ale i inscenace her západních. Hry byly často kvůli nacionalistickým podtextům stahovány, díky vysoké poptávce veřejnosti je však ihned nahrazovaly hry další. I vznik kinematografie se datuje do dvacátých let, byť byla řada filmů kvůli silně protijaponskému podtónu zakázána. (Eckert, 2009, 212-213)

---

¹¹ Do angličtiny se někdy také překládá jako „Kando Communist Riot“.

¹² Japonský admirál Saitó Makoto se stal v Koreji generálním guvernérem a zavedl řadu reforem, kterým se hromadně říká Kulturní politika (munhwa čöngčchi, jap. bunka seidži). Název si vysloužily kvůli všeobecnému uvolnění kontroly v kulturním a politickém životě. (Eckert, 2009, s. 203-205)

2.5 Levicové myšlenky v Koreji

Levicové ideje hrály v životě Kang Kjöngä významnou roli. Těmto myšlenkám byla poprvé vystavena při svých studiích a neopustily ji až do konce života. Ve svých dílech zobrazuje problémy nejchudších vrstev obyvatelstva a její tvorba se tak právem řadí do proletářské literatury.

Vznik vlasteneckých a komunistických skupin můžeme datovat do dvacátých let dvacátého století – právě v této době se korejský poloostrov začal rozdělovat na pravici a levici. (Cumings, 1997, s. 154) Socialistické hnutí v Koreji rostlo díky kombinaci dvou různých faktorů. Jednak to byly domácí předpoklady – v pozdním Čosönu panovala v nižších společenských vrstvách výrazná nespokojenost. Jejich životní podmínky se zhoršovaly i přes začínající industrializaci Korejského poloostrova. Druhým faktorem byl světový vývoj událostí – zejména revoluční události v Rusku. (Park, 2015, s. 22) Rusko bylo po první světové válce viděno jako zastánce utlačovaných národů, v kterých tak rostl zájem o socialismus. Patřila k nim i Korea, kde se levicové myšlenky šířily především mezi mladými intelektuály. Socialismus se šířil nejprve v exilu (v oblasti Ruska a Číny) a později mezi korejskými studenty v Japonsku. Vlastenectví se v zahraničí totiž těšilo větší volnosti. Různé skupiny hlásící se k marxismu-leninismu mohly o těchto myšlenkách v zahraničí na rozdíl od Koreje volně diskutovat. Jejich hlavním zájmem bylo národní osvobození a mezi vlastenci a revolucionáři byla tenká hranice. (Eckert, 2009, 213 – 215)

Komunistická strana Koreje (Čosön kongsandang, 朝鮮共產黨) byla založena v Söulu roku 1925. Byla to v podstatě koalice frakcí ze Šanghaje, Irkutsku a Tokia. Jejich inaugurační program si stanovil řadu cílů – například kompletní nezávislost Koreje nebo politickou, ekonomickou a sociální rovnost žen. Protože strana vznikla jako koalice různých skupin, uvnitř strany také docházelo k častým sporům mezi členy. Strana byla efektivně rozpuštěna roku 1928. (Park, 2015, s. 33)

Kvůli zákazu politických stran se často věřilo, že hlavním centrem levicových aktivit byla různá sdružení a kulturní organizace. Ve společnosti, kde byla svoboda slova vážně omezena, hrála kultura v socialistickém hnutí významnou roli. Literatura podněcovala k politickým diskuzím. Levicová literatura navíc výrazně přispěla ke zpopularizování socialistických idejí. (Park, 2015, s. 37)

2.6 Asimilace obyvatelstva

Poslední desetiletí okupace znamenaly i zhoršení podmínek pro literární tvorbu. Upevňoval se japonský militarismus a s ním se zvyšovala i cenzura děl. Kang Kjongä na konci třicátých let opouštěla od použití levicových motivů ve své tvorbě, což mohlo být zapříčiněno právě zvýšenou cenzurou.

Události z roku 1931 (obsazení Mandžuska) znamenaly pro Koreu konec kulturní politiky. Japonsko plánovalo svůj postup v Asii a k tomu potřebovalo zmobilizovat i Korejce.

Předchozí kulturní politika se v těchto letech změnila ve snahu o potlačení kultury a celkové zničení jejich národní identity. Docházelo k japanizaci ve všemožných sférách. Ve školách byla zakázána výuka korejštiny a japonština se stala úředním jazykem. Nucené byly návštěvy šintoistických svatyní, svoboda shromažďování byla zrušena.

Politika násilné asimilace dosáhla vrcholu v roce 1941, když vypukla válka v Tichomoří. Veškeré korejsky psané noviny byly zastaveny (výjimkou byl Mäil sinbo). V následujícím roce bylo korejské obyvatelstvo donuceno změnit svá jména na japonská. (Eckert, 2009, s. 229)

Kromě Korejců, kteří byli odváděni do japonské armády, bylo mobilizováno i běžné obyvatelstvo, konkrétně na práci v dolech a továrnách v Japonsku, severní Koreji a Mandžusku. V roce 1944 žily zhruba čtyři miliony populace za hranicemi. Rozvoj průmyslu v Mandžusku a severní Koreji způsobil příliv i dalších korejských obyvatel. Městská populace vzrostla a pro až doteď venkovské obyvatelstvo to znamenalo ztrátu hodnot. (Eckert, 2009, s. 233)

V roce 1945 přišel konec války a s ním i osvobození Koreje od japonské nadvlády, čehož se Kang Kjongä již nedožila. Svůj život strávila v koloniální Koreji, než se po studiích rozhodla odstěhovat do Mandžuska. Tam zažila těžké podmínky obyčejných lidí, ovlivněných problémy, které přinesla kolonizace a později i válka. Sociální problémy doby se promítly do jejich děl a lze z nich vyčíst ledacos o každodenním životě tamějšího obyvatelstva.

3 30. léta v korejské literatuře

Modernizace Koreje, která přišla spolu s japonskou okupací, přinesla řadu socioekonomických změn. V kulturní sféře byla zpopularizována vlastenecká literatura, korejština se používala jako literární jazyk a vznikala první moderní díla¹³. Se zvýšenou gramotností se rozvíjel i prosperující knižní trh. (Park, 2015, s. 89) Ideje socialismu, které do Koreje pronikaly ve dvacátých letech, se odrazily i v literatuře téže doby. Proti levicovým spisovatelům stáli zastánci tzv. literatury čisté, kteří používali ve svých dílech především naturalismus. (Löwensteinová, 1998, s. 25) Toto rozdělení se pak ve třicátých letech ještě více vyhraňovalo. (Löwensteinová, 1998, s. 42) Dílo Kang Kjongä se řadí právě do proletářské literatury třicátých let.

Kvůli japonské kolonizaci vzrůstalo vlastenectví, které požadovalo svobodu a nezávislost země. Literatura byla součástí většího kulturního a politického hnutí, které se snažilo o hledání korejské národní identity v kolonizované zemi. Koncept „korejskosti“¹⁴ se v podstatě vyvinul v koloniální éře, kdy se korejské národní cítění začínalo rozvíjet v moderním slova smyslu. Vymezit onu „korejskost“ v době cenzury a silného vlivu cizích kultur byl ale nesmírně složitý úkol. Autoři se tak často obraceli k tomu, co považovali za pilíře korejské kultury, nepošpiněné kolonialismem či jinými zahraničními vlivy: tedy k venkovu a tělu trpících žen či matek.¹⁵ Oboje totiž symbolizovalo nejen pokračující kulturu, ale i schopnost země vydržet extrémní trápení a utlačování, aniž by se zlomila. (Elfvig-Hwang, 2010, s. 35)

Těžká chudoba nižších vrstev doma i v zahraničí (zejména v Mandžusku) byla hlavním zájmem spisovatelů tzv. „Hnutí nového směru“ (Singjõnghjangpcha), které oponovalo romantickým a dekadentním autorům doby. Později se většina autorů z hnutí stala otevřeně proletářskou. (Lee, 1990, s. 19)

Po selhání povstání 1. března¹⁶ roku 1919 obrátili sociálně uvědomělí korejští intelektuálové svou pozornost na Rusko. Utvoření levicových skupin v Koreji, včetně literárních kruhů, bylo vlastně výsledkem Velké říjnové socialistické revoluce¹⁷. Vznikla

---

¹³ Za úplně první moderní korejské dílo se považuje *Bezcitnost* (Mudžõng) od spisovatele I Kwangsu z roku 1917. (Löwensteinová, 1998, s. 12)

¹⁴ „Korejskost“ (hanguksõng) je koncept korejské identity, tedy to, co dělá Korejce Korejcem.

¹⁵ V té době se matka začíná ztotožňovat s Koreou.

¹⁶ Povstání či hnutí 1. března (3·1 undong) proběhlo roku 1919. Byla sepsána deklaráce nezávislosti, která požadovala svobodu Koreje a v Sõulu proběhla masová demonstrace, která rozpoutala celonárodní hnutí. Povstání byla Japonci potlačena a snaha o osvobození Koreje tak neúspěšná. (Eckert, 2009, s. 199 – 201)

¹⁷ Velká říjnová socialistická revoluce byl ozbrojený převrat, který se odehrál v Rusku v roce 1917. Revoluce ovlivnila celosvětové dění. (https://en.wikipedia.org/wiki/October_Revolution)

skupina KAPF¹⁸, která byla součástí většího komunistického hnutí ve východní Asii. (Lee, 2003, s. 411-412) Skupina byla poprvé organizována roku 1925 a skládala se z malířů, spisovatelů, herců i muzikantů. Spisovatelé lpěli na propagandistické funkci literatury, která jimi byla považovaná za způsob dosažení socialismu v Koreji. (Robinson, 2007, s. 68)

Pokračovalo překládání západní literatury, které začalo již ve dvacátých letech. Moderní literatura dozrála ve třicátých letech právě díky snahám skupiny spisovatelů, kteří volně čerpali z evropských příkladů, aby obohatili svá díla. Během koloniálního období neřídka docházelo k plagiátorství, ačkoliv přijímání této skutečnosti literárními kritiky doby se lišilo u ženských autorek¹⁹. (Lee, 2003, s. 411)

V polovině třicátých let se začal upevňovat japonský militarismus. Literární ideály tak byly potlačovány a korejská próza prošla výraznou změnou. Po konci dvacátých let byl hlavní proud korejské literatury plný ideologických témat, nicméně nyní byla na vzestupu fikce zabývající se různými aspekty soukromých životů. Noviny vydávaly měsíčníky, jakými byla například *Sin Tong-a* (Nová Východní Asie) či *Čungang* (Střed). Časopisy výrazně rozšiřovaly oblast literární aktivity a řada děl v nich vycházela na pokračování. Vznikaly i obecné literární magazíny, jakými byly například *Mundžang* (Literatura) nebo *Inmun pchjõngnon* (Literární kritika), které produkovaly nové spisovatele. I *Kang Kjõngä* přispívala svými díly do časopisů, konkrétně do *Tong-a ilbo* a *Čosõn ilbo*, které fungovaly již od dvacátých let.

Hlavním problémem, kterému čelila literatura poloviny třicátých let (těsně po rozpadu KAPFu), bylo, jak zobrazit opravdový život ve fiktivních dílech. Tento nový problém začal s debatou realismu fikce a poté se rozšířil na další otázky, jako je autorův kreativní postoj a pohled na svět, nebo tvorba modelových postav. S tímto zájmem přišlo i rozšíření dlouhé fikce, která se zabývala různými tématy. Autoři nyní mohli prezentovat plnou šíři života. Doba požadovala nový pohled na společnost a historii. (Lee, 2003, s. 399) V tomto období také spousta autorů hledala technickou dokonalost a radost čistého umění. Někteří se vraceli k přírodě, jiní znovu zkoumali primitivní náboženství a šamanismus. Pokračovalo zobrazování

---

¹⁸ KAPF – zkratka z Korea Artista Proleta Federatio. Korejská asociace proletářských autorů. Poprvé sdružena v roce 1925 spojovala autory s nacionálními a proletářskými myšlenkami až do roku 1934, kdy byla rozpuštěna. (Löwensteinová, 1998, s. 25, 37)

¹⁹ I Kwangsu, významný korejský spisovatel, například kritizoval spisovatelku Kim Mjõngsun za její dílo *Pochybná dívka* (*Ŭimunüi sonjõ*, 1917) a tvrdil, že je to pirátská verze japonské fikce. Ačkoliv to byl pouze krátký komentář na její práci a dále toto podezření již nerozebíral, její život a práci to negativně ovlivnilo. Přitom kupříkladu spisovatel Čõn Jõngtchäk opravdu plagiarizoval a rozhodně tak negativní důsledky neutrpěl. (Lee, 2003, s. 411)

postav narozených mimo jejich dobu: poražených a osamělých hrdinů, zbavených pravé identity. (Lee, 1990, s. 20)

3.1 Ženská literatura v koloniálním období

Před dvacátým stoletím tvořily ženské spisovatelky pouze v oblasti svého domova a díla veřejně v podstatě nevycházela. S počátkem nového století se však ženské autorky začínaly objevovat v literárních časopisech a ve veřejných sférách všeobecně. Vznikala řada hnutí, která podporovala osvícenské aktivity, modernizaci i osvobození Koreje. Tato hnutí jim poskytla určitý impuls pro začátek veřejné účasti žen. Na konci devatenáctého století navíc existovala určitá urgentní potřeba Korejců zachovat si svou nezávislost po kolonizování Japonskem. I to pomohlo podnítit zvýšenou účast žen na veřejnosti. Osvícenští myslitelé a později i vlastenci usilovali o vzdělávání žen ve snaze zmodernizovat Koreu. V tomto smyslu je tak osud ženských spisovatelek vlastně spojen se sociálními a národními problémy země.

Konfucianismus v Koreji velmi významně ovlivnil myšlení i morálku a jeho odkaz přetrvává v určité míře dodnes. Tradiční rámec konfuciánského patriarchátu požadoval, aby byly ženy moderní, ale přitom si zachovávaly tradice tzv. „dobré manželky a moudré matky“²⁰, což byla tradiční konfuciánská role žen. S příchodem modernizace měla žena zastávat tuto roli, ale přitom si zachovávat ženské ctnosti a zároveň si osvojit moderní hodnoty. Ženské texty z tohoto období obsahují problémy související se sociálními, kulturními a historickými konflikty a dilematy doby.

I přes určitou potřebu věnovat se sociálním a politickým problémům doby, spojenými s kolonizací Japonskem, zůstaly ženské spisovatelky věrné popisu ženských činností v moderní době. Ve svých pracích byly inspirovány každodenními tématy, jako láska a manželství, rodina, mateřství, i určitými sociálními změnami, které je přímo ovlivnily (například práce či literární trendy). V textech dominují ženské hlavní postavy, mezi kterými se často vyskytuje ženská intelektuálka, která se ocitá na pomezí morality, lásky, manželství a kariéry. Ačkoliv preference a tendence ženských spisovatelek určovaly i obsah jejich textů, každé dílo zároveň zobrazovalo i problémy, s kterými se spisovatelky musely vypořádávat v neustále se měnícím světě.

---

²⁰ Hjönmno jangčechö – princip „dobré manželky a moudré matky“ pochází z roku 1875 a vznikl původně v Japonsku. S otevřením Koreje světu se přijal i zde a určité jeho působení lze vidět v Koreji i dnes. Idea byla adoptovaná ve školách a jejím cílem bylo vzdělat ženy tak, aby z nich mohly být právě hodné manželky a moudré matky. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/현모양처>)

Spisovatelky využívaly široké škály témat i stylů. Od ideologicky orientovaných prací, ke zpovědní fikci – autorky ukazovaly bohatost období i literární historie.

Během koloniálního období byla aktivní jen hrstka ženských spisovatelek. Jejich malý počet ukazuje relativní nedostatek ženských spisovatelek, i žen obecně ve veřejné sféře. Ženské spisovatelky, které aktivní byly, tak zastávaly významnou funkci v literárním prostoru i historickém období, ve kterém působily. Tyto ženy byly pozoruhodné osoby, které se postavily vlastní nejisté pozici, a vstoupily do výrazně patriarchálního prostředí, jakým byla korejská literatura. Bohužel jejich skrovný počet znamenal i to, že veřejnost zajímaly kontroverze spojené s jejich životy, spíše než jejich díla. Jejich přidávání do literárního kánonu a kritika ženských textů jsou opakující se problémy, které pronásledovaly ženské spisovatelky koloniálního období. (Lee, 2003, s. 406-407)

3.1.1 Počátek moderní ženské literatury

Zrod moderní ženské literatury můžeme datovat do počátku dvacátého století, tedy krátce po kolonizaci Japonskem. Nastoupila generace moderních relativně vzdělaných žen, která se nazývala Sin jösöng (Nové ženy)²¹. Nejvýraznějšími autorkami této doby byly Kim Mjöngsun, Na Hjesök a Kim Wöndžu (uměleckým jménem Kim Irjöp), které se shodou náhod narodily všechny v roce 1896, tedy rok po konci čínsko-japonské války (1894-1895)²², kdy Čína utrpěla překvapivou porážku. Byl to čas rapidních změn, kdy se Korea snažila proměnit v moderní zemi. Spíše než literární práce těchto žen se proslavily jejich životy, které byly v té době považovány za skandální. (Hyun, 2004, s. 98) Propagovaly práva žen na vzdělávání, finanční nezávislost a sexuální svobodu. (Park, 2013, s. 952) Všechny sdílely nadšení z modernizace, studovaly v Japonsku a vedly okázalý život – stejně jako hrdinky jejich děl. (Lee, 2003, s. 408)

Západ, Čína i Japonsko byly hlavní země, které ovlivnily literaturu doby. „Nové ženy“ byly ovlivněny myšlením švédské feministky a spisovatelky Ellen Key²³ – zejména jejími názory na vychovávání dětí nehledě na zákonnost manželství otce a matky. Ženy i muže

---

²¹ Sin jösöng (česky Nové ženy, anglicky New Women). Termín „New Women“ se poprvé objevil v Anglii ve viktoriánské éře a později se stal celosvětovým fenoménem. Hledaly ekonomickou nezávislost, poukazovaly na problémy v existující instituci manželství a hledaly možnosti sebevyjádření. (<http://100.daum.net/encyclopedia/view/14XXE0033200>)

²² Čínsko-japonská válka proběhla mezi lety 1894 a 1895. Japonsko jako vítěz ovládlo korejskou politiku a zasahovalo do vnitřních záležitostí v Koreji. Čína naopak svůj vliv na korejském poloostrově ztratila. (Eckert, 2009, s. 162-164)

²³ Ellen Key (1849–1926) byla švédská feministická spisovatelka, která se snažila zejména o to, aby se vzdělávání a výchova soustředila na děti. Její názory byly mnohem populárnější mimo rodné Švédsko, zejména v Japonsku. (<http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/keye.pdf>)

zaujal její pohled na svobodu lásky, tedy právo si zvolit. (Lee, 2003, s. 409) Myšlenky žen ovlivnila i další západní žena, ruská revolucionářka Alexandra Kollontai²⁴, která rozšířila radikální ideje Key o volné lásce a manželství a podporovala novou sexuální morálku. Kim Wöndžu tvrdila, že spíše než fyzická cudnost ženy je důležitá ta duchovní.

Termínu sin jösöng se začalo užívat v Koreji v pozdních dvacátých letech a měl původně negativní konotace. Autorky dávaly prioritu kulturnímu vzdělávání a duchovnímu osvícení, které považovaly za podmínku pro obecné osvobození žen. (Park, 2003, s. 948) Kritika životního stylu neopustila sin jösöng až do jejich smrtí, které povětšinou končily tragicky. Sin jösöng lze považovat nejen za první moderní ženské spisovatelky, ale i za první feministické hnutí na Korejském poloostrově. (Park, 2003, s. 948 – 951)²⁵

3.1.2 30. léta v ženské literatuře

Od dvacátých let do raných let třicátých debutovala nová generace ženských autorek – takzvané sahödžuüi jösöng (socialistické ženy). (Park, 2003, s. 948) Diskuze o nových ženách pomalu utichla a do popředí se dostala literatura levicových myšlenek, které v té době v Asii vzkvétaly. Na rozdíl od autorek předchozí doby – které podporovaly práva žen jako jednotlivců – se věnovaly ženským problémům v širším kontextu vlastenectví, třídního boje a kolonialismu. (Hyun, 2003, s. 98) V pracích autorek se navíc na rozdíl od předchozí doby hojně objevoval motiv mateřství a matek jako postav. Diskuze na toto téma byla znovu rozpoutána díky jednomu z děl Ellen Key (Lee, 2003, s. 411) Spisovatelky obhajovaly třídní boj a revoluci jako způsob dosažení ženské emancipace. Produkovaly tak zejména díla, která odrážela těžké životní podmínky žen dělnické třídy. (Park, 2003, s. 948) Nejvýznamnějšími autorkami doby byly Pak Hwasöng, Päk Sinä a Kang Kjöngä. I když Kang Kjöngä a Pak Hwasöng nepatřily do KAPFu, etablovaly se jako významné ženské spisovatelky, které se soustředily na levicové/socialistické problémy. (Lee, 2003, s. 412) Do určité míry byly aktivní i autorky z předchozí doby, nicméně prací vyšlo jen málo.

---

²⁴ Alexandra Kollontai (1872–1952) byla ruská komunistická revolucionářka. Podporovala emancipaci žen, volnou lásku a oproštění se od tradiční rodiny. Bojovala za zjednodušení procedur manželství a rozvodu a snažila se o odstranění společenského a legálního stigmatu spojeného s nemanželskými dětmi. Podporovala zejména ženy dělnické třídy a výrazně ovlivnila feminismus počátku dvacátého století. (<https://www.britannica.com/biography/Aleksandra-Mikhaylovna-Kollontay>)

²⁵ Pro více informací o „Nových ženách“ doporučuji bakalářskou práci Terezy Boukalové: *Počátky emancipačního hnutí korejských žen*. (BOUKALOVÁ, Tereza. *Počátky emancipačního hnutí korejských žen*. Praha, 2014.)

3.1.2.1 Ženské organizace a časopisy doby

První otevřeně socialistická ženská organizace v Koreji byla Čosön jösöng tonguhö (Korejské ženské společenství, 朝鮮女性同友會, 1924-1927). Organizace se snažila o podporu ženského vzdělání a o osvobození od tradiční konfuciánské etiky (a s ní spojené instituce rodiny). V otázce genderu se však organizace, na rozdíl od předchůdkyň, věnovala i materialistické stránce.

Následovala řada různorodých socialistických organizací žen – povětšinou to byly avantgardní organizace, jejichž cílem bylo vzdělávat a učit mladé ženy dělnické třídy. Často také pořádaly kampaně pro rovnost a nezávislost žen.

Nejvýrazněji však levicové spisovatelky ovlivnila střešní organizace Kūnuhō (Společnost přátel ibišku, 1927-1931). Název Kūnuhō (權友會) byl inspirován květinou symbolickou pro korejský národ. (Park, 2003, s. 953-954) Většina žen v organizaci byla levicově zaměřená, což je očividné už jen díky vyobrazení ženské válečnice a vlajkonošky na obale jejich prvního čísla časopisu Kūnu²⁶. Ve skupině se mísily jednak klasické liberální požadavky feminismu (konec sociální a legální diskriminace, zbavení se feudálních zvyků a pověr, zákaz brzkého manželství a svoboda ve vybírání partnera) tak i třídně socialistické (konec platové diskriminace, poskytnutí mateřského volna a zákaz nebezpečných a nočních zaměstnání pro ženy a mladé pracovníky). Skupina mezi sebou vítala i bývalé kisäng²⁷ a finančně i emociálně podporovala chudé studentky. Není tedy divu, že ženám prostého původu přišly tyto organizace sympatické. Japonsko v té době výrazně podporovalo hospodářský průmysl a značná část soukromých vlastníků půdy tak zbankrotovala. Ženy hledaly práci ve městech a ty, které práci nenašly, se často obracely k prostituci. Zaměstnané ženy většinou pracovaly jako služby a hospodyně za tvrdých podmínek a za nízké platy.

K tomuto třídnímu rozdílu mezi ženami se v Kūnu vyjadřuje Čöng Čchilsöng²⁸. Ženy už podle ní neexistují jako jednotná skupina, ale jsou rozděleny podle tříd, do kterých spadají. Kritizovala předchozí liberální feministický pohled, který považoval modernizaci za

---

²⁶ Viz obrazová příloha, obrázek 2.

²⁷ Kisäng byla korejská obdoba japonských gejš. Byly to ženy všestranně umělecky schopné a sloužily jako společnice pro vysoce postavené muže. Ve společnosti patřily do takzvané čchönmin, což byla nejnižší vrstva v kastovním systému v období Korjō a Čosön. (<http://100.daum.net/encyclopedia/view/14XXE0008280>), (<http://100.daum.net/encyclopedia/view/24XXXXX58641>)

²⁸ Čöng Čchilsöng (1897-1958, uměleckým jménem Kūmdžuk) byla korejská feministka a aktivistka.

Angažovala se v hnutí 1. března. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/정철성>)

osvobozující historický proces. Přitom se zdá, že modernizace byla jen částečně osvobozující, neboť jen bohaté ženy měly užitek z levné pracovní síly ostatních žen. Čong Čchilsong naznačila, že pokud chtějí ženská hnutí usilovat o emancipaci všech žen, musí bojovat proti současné orientaci v sociálním rozvoji. (Park, 2003, s. 955)

3.1.2.2 Prominentní autorky 30. let

První významnou autorkou doby byla Pak Hwasong (1904-1988), která se účastnila přímé kritiky japonské koloniální vlády a v jejích dílech zobrazovala životy dělníků a rolníků. Například její dílo *Lidé bez domova* (Kohjang ömnun saramdül) se zabývá chudými rolníky, kteří opustili své domovy, aby se vydali na sever hledat lepší místo k životu. Byla si vědomá svého zařazení jako ženské spisovatelky a snažila se najít literární způsoby, kterými by mohla překonat její genderové překážky – například psala i o mužských hrdinech (na rozdíl od většiny ostatních ženských autorek). (Choi, 2012, s. 220-221)

Pak Sinä (1908-1939) byla prozaička a anti-japonská aktivistka. V roce 1927 byla zajata a mučena japonskou policií, když překračovala hranici Mandžuska. Její práce zobrazují sympatii k životům žen, které trpěly kvůli chudobě a opresi. Spousta jejích prací se vypořádává s vnitřními konflikty žen, které se snaží žít podle jejich vlastní vůle. (Hyun, 2003, s. 100) Později se snažila zobrazit paradigma korejského mateřství. Na začátku dvacátých let učila, ale byla vyloučena kvůli svému zapojení do socialistických organizací. Cestovala do Vladivostoku, Japonska a Šanghaje, a její mezinárodní vize je očividná například v práci *Korejci* (Kkōräi, 1934), která se zabývá Korejci v Rusku. Na konci dvacátých let se obrátila k literatuře, což bylo nejspíše způsobeno tím, že už nedokázala udržet její buřičské veřejné aktivity (což byla cesta, kterou následovalo mnoho korejských intelektuálů). Často se v dílech obrací k ironii a občas zabrousí i do tradice satiry v korejské literatuře. (Lee, 2003, s. 413)

Ke konci třicátých let se tyto dříve sociálně orientované autorky soustředily hlavně na osobní vztahy a lásku. Během let čtyřicátých zůstalo aktivních ženských autorek jen velmi málo.

V období koloniální nadvlády došlo u ženských spisovatelek k výraznému posunu, co se jejich textů týče. Ženy, které byly dříve svázané minulostí, nyní usilovaly o nezávislost. Při čtení jejich prací si můžeme všimnout měnících se genderových rolí i jejich kritiky systému hodnot tehdejší společnosti. V počáteční fázi moderní ženské literatury se ženy snažily o zajištění si vlastního místa v literatuře, která byla do té doby striktně mužsky orientovaná. Nebyl to však lehký úkol, spisovatelky se setkávaly s řadou obtíží a byly cílem velké kritiky.

Ženy se snažily tvořit po boku mužských autorů a přitom pokračovat v určité tradici ženského psaní. I přes některé společné rysy se ženské spisovatelky dvacátých let výrazně lišily od svých předchůdkyň. Dříve se očekávalo, že žena přijme svůj osud, a společnost jí ani žádná jiná východiska nenabízela. „Nové ženy“ měly (alespoň teoreticky) nové možnosti a se svou situací se snažily vypořádat v kontextu moderní doby. Ženské spisovatelky byly také mnohem více privilegované, než obyčejné ženy, protože ještě ve třicátých letech bylo devadesát procent žen negramotných. (Lee, 2003, s. 417-418)

Ženská socialistická literatura třicátých let zůstala – do jisté míry právem, vzhledem ke svému rozsahu a důležitosti – až donedávna pouze okrajovou kapitolou korejské literární historie. Období studené války nebylo levicovým spisovatelům obecně příliš nakloněné. Nálada v zemi byla na jihu po válce silně protilevicová. Od let padesátých až do let osmdesátých literární historikové buď levicová díla zcela ignorovali, nebo psali pouze o vlasteneckém aspektu těchto prací. Ženské spisovatelky byly navíc v Koreji výrazně diskriminovány – povětšinou mužskou a konzervativní komunitou místních kritiků. Až díky příchodu ženských kritiček v devadesátých letech se ženským spisovatelkám začínalo dostávat pozornosti, kterou si zaslouží. (Park, 2003, s. 948)

Ženské spisovatelky byly neustále odmítány těmi, kteří rozhodovali o literárním kánonu. Výjimkou nebyla ani Päk Sinä, která o své zařazení do kánonu aktivně usilovala. Mužští kritikové se snažili účast žen v literatuře omezit a argumentovali tím, že literární náměty se mají mezi ženami a muži lišit. Kang Kjöngä byla jednou z mála autorek, která si dokázala vydobýt respektovanou pozici v literární historii.

4 Kang Kjöngä

Kang Kjöngä dnes bývá označována za nejvýznamnější ženskou spisovatelku třicátých let dvacátého století v Koreji. Kromě prózy psala v menší míře i poezii a byla aktivní v oblasti feminismu a dělnických práv.

Události jejího života bohužel nejsou příliš dobře zdokumentovány a tak se toho o jejím životě mnoho neví. Faktorů, které toto způsobily, bylo hned několik. Až donedávna se historikové a literární kritici v Korejské republice o Kang Kjöngä příliš nezajímali. V padesátých až devadesátých letech byl jih země silně antikomunisticky naladěný, a proto byl její očividný příklon k levici překážkou i pro její zařazení do dějin literatury. První studie o ní se objevují až v devadesátých letech, nicméně ani ty nejsou příliš podrobné. Navíc, s výjimkou několika autobiografických esejí toho Kang o svém životě mnoho nenapsala. Svůj život strávila v severní části Koreje a v Mandžusku, a tak bylo získávání materiálů z těchto oblastí velmi náročné. V neposlední řadě byl nedostatek informací způsoben také její brzkou smrtí, takže po sobě nestihla zanechat ani příliš rozsáhlý soubor děl.

Ačkoliv nikdy přímo nepatřila do levicové skupiny KAPF nebo nebyla členkou Komunistické strany Koreje, a její účast v již zmíněné Kūnuhō byla pouze okrajová, (Barracough 2012, s. 44) angažovala se v hnutí proletářského umění a její levicové sklony byly očividné. Její vyrůstání v sociálně slabých podmínkách inspirovalo i obsah jejích děl a pomohlo jí vytvořit realistické vyobrazení života všedních Korejců. Distinktivní bylo také její psaní o Mandžusku, které nám poskytuje určitý náhled do tamějšího života a problémů s ním spojených.

Během třicátých let publikovala povídky, básně, eseje i romány v hlavních periodikách doby – mimo již zmíněných novin Čosön ilbo a Tong-a ilbo to byly například Sin jösöng (Nová žena), Sin Tonga (Nová východní Asie), Samčchöllli (Tři tisíce li) či Sin kadžöng (Nová rodina).

Po její smrti a kolapsu japonského impéria v západní Asii po roce 1945 se vydal její manžel Čang Hail do severní Koreje, kde se stal redaktorem nejvýznamnějšího stranického deníku Rodong sinmun²⁹. V těchto novinách se roku 1949 zasadil o znovu publikování jejího nejznámějšího románu *Otázky člověčenství* (Ingan mundže, 1934) a zasloužil se tak o přežití jejího rukopisu na severu i jihu postkoloniální Koreje. (Barracough, 2012, s. 44)

---

²⁹ Rodong sinmun (Dělnické noviny) jsou severokorejské noviny, které fungují od roku 1945 dodnes. Jsou tiskovým orgánem Korejské strany práce (Čosön rodongdang) a od roku 2012 je online zveřejňována i jejich anglická verze.

V pozdních devadesátých letech byla díla Kang Kjöngä zkompletována a vydána. Její odkaz se tak stal dostupným nejen pro čtenáře, ale byl také nyní objektem zkoumání pro literární historiky a kritiky. Její díla nám poskytují náhled do života diskriminovaných členů korejské společnosti třicátých let. (Hanscom et al., 2013, s. 133)

4.1 Portrét autorky

Kang Kjöngä se narodila 20. dubna 1906 ve městě Songhwa provincie Hwanghä, tedy na území dnešní severní Koreje. Narodila se do prostých podmínek otci zemědělci, který zemřel, když jí byly pouhé tři roky. Nějakou dobu tak vyrůstala jako jedináček se svou ovdovělou a chudou matkou. Její matka se rozhodla znovu vdát, když bylo Kang zhruba pět let. Vzala si staršího muže, který jim sice dokázal poskytnout určitou finanční stabilitu, nicméně tato stabilita měla vysokou cenu. Z města Songhwa se přestěhovali do o něco většího města Čangjön. Nevlastní otec se ke Kang i její matce choval jako ke služkám. (Hanscom et al., 2013, s. 132) Kang také získala tři nové, starší sourozence. Její vlastní psaní odhaluje neustálé hádky s nevlastními sourozenci doma, i to, že byla dítětem ostrakizovaným a ve škole zesměšňovaným. (Barraclough 2012, s. 43)

I přes trpké dětství se sama učila číst a její literární talent byl zřejmý už od brzkého věku. V osmi letech se Kang pomocí otčímových knih učila korejskou abecedu. (Karteva-Dancheva, 2012, s. 97). V deseti letech pak předčítala sousedům obecně rozšířené příběhy jako *Příběh o Čchunhjang* (Čchunhjang čön, 春香傳)³⁰ nebo *Příběhy Tři říši* (Samgukči, 三國志)³¹.

Matka Kang měla velký zájem o vzdělání její dcery, a tak úporně prosila rodinu nového manžela, aby bylo její dceři dovoleno studovat – jak se v té době i očekávalo od dívek ze zámožných rodin snažících se o to být progresivní. Její rodina však nebyla ani bohatá ani liberální. Ačkoliv byla Kang dychtivá se učit, zdálo se, že její rodině se nechtělo utrácet peníze za ni, ani její matku, která se v podstatě v novém domě stala služkou. Otčím nakonec svolil a roku 1915, v deseti letech, začala Kang navštěvovat školu. (Hanscom et al., 2013, s. 132)

---

³⁰ *Příběh o Čchunhjang* je jedním z nejznámějších lidových příběhů v Koreji. Není znám ani autor, ani přesné datum vzniku. Příběh je postaven na základě verze pchansori (hudebně-dramatická forma) Čchunhjang ga. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/춘향전>)

³¹ *Příběhy Tři říši* (někdy také překládáno jako *Romance o Třech královstvích*) je čínský román pocházející ze čtrnáctého století. Román vypráví o soupeření o moc v době, kdy byla Čína rozdělena na tři království. I přestože román nemá valnou historickou hodnotu, stal se nesmírně populárním v Asii a pronikl i do populární kultury na Západě. (<https://namu.wiki/삼국지>)

Kang Kjöngä chodila do základní školy v Čangjōnu (Čangjōn sohakkjo, 長延小學校), a ačkoliv byla učitelkou ve škole chválena za své eseje, (Karteva-Dancheva, 2012, s. 97) chyběly jí prostředky na školní potřeby a školné, a tak se občas uchýlovala k drobným krádežím. Tyto incidenty popsala ve svých dílech *Dvě stě wōnů za rukopis* (Wōngorjo ibäkwōn) z roku 1935 a *Měsíční školné* (Wōl sagūm) z roku 1933.

Dílo *Dvě stě wōnů za rukopis* je psané formou dopisu nevlastní sestře, kde popisuje pocit z prvních vydělaných peněz a líčí svou hádku s manželem, když se dohadovali o správném využití peněz. Sama pak rozjímá nad tím, jak mohou ženy žít správně a spravedlivě a nedychtit po materiálních věcech. Ona krádež školních potřeb je zmíněná na začátku práce. Zároveň je zde zřejmá i určitá forma ostrakizace, kterou jsem zmiňovala výše:

K., stále si to dobře pamatuji. Stalo se to, když jsem byla v prvním ročníku školy. Další den jsem měla mít půlroční zkoušku a neměla jsem ani papír ani štětec. Nevěděla jsem co dělat a tak jsem je ukradla od spolužáka vedle. Jaké jsem to dostala pokárání od učitelky! Od dětí jsem neustále slýchávala posměch, „Hej, zlodějko, zlodějko!“ Navíc mě učitelka úporně pozorovala a já si nemohla v čase přestávky hrát a musela jsem stát za trest v koutě. [...]

K., když jsem byla malá, byla jsem naivní, a proto mě napadlo krást cizí věci. Ale od střední školy jsem to nedokázala udělat, je jedno, jak moc jsem byla zaneprázdněná. Ty peníze, které jsem tenkrát dostala na školné od švagra, dokázaly sotva pokrýt jídlo a školné. Občas jsem nemohla zaplatit ani to školné [...] (Kang, 2012, s. 687 – 688)

Střednímu vzdělání se jí pak dostalo roku 1915 na dívčí škole Sungūi (Sungūi jōhakkjo, 崇義女學校) v Pchjōngjangu. Náklady spojené se vzděláváním si mohla dovolit díky manželovi své nevlastní sestry (jak je také vidět v ukázce nahoře). Roku 1923 potkala v literárních kruzích na škole studenta Jang Čudonga³², který se stal jejím přítelem. Jang se později proslavil jako básník a literární kritik. Setkání s ním se pro Kang stalo stěžejním nejen v soukromém životě, ale také v její literární kariéře.

Sungūi byla křesťanská misionářská škola s americkou ředitelkou a pravidla na škole byla velmi striktní. Křesťanské založení i přísná pravidla znamenaly, že postoj školy k ženským

---

³² Jang Čudong (1903–1977) byl korejským básníkem, esejistou, literárním kritikem, odborníkem na korejskou i anglickou literaturu a mnohým dalším. ([https://ko.wikipedia.org/wiki/양주동_\(1903년\)](https://ko.wikipedia.org/wiki/양주동_(1903년)))

rolím a k vzdělávání žen byl velmi konzervativní. (Hanscom et al., 2013, s. 132) Kang, která byla v té době ve třetím ročníku, se v říjnu roku 1923 zúčastnila studentské stávky proti přehnaně tvrdým podmínkám na studentské koleji. Škola byla v tomto ohledu neoblomná a účast na stávce vedla k vyloučení nejen Kang, ale i několika dalších spolužaček. V této době se Sungüi mnohými přezdívalo jako „Pchjôngjangská věznice č. 2“ Zdá se, že politické instinkty se u Kang vyvinuly velmi brzy, což nebylo v koloniálním období neobvyklé. Mnoho korejských škol bylo v té době hnízdem politických aktivit. (Barraclough 2012, s. 43)

Po této události se rozhodla spolu s Jangem utéct do Söulu, kde navštěvovala dívčí školu Tongdök (Tongdök jöhakkjo, 同德女學校). Zde se znovu našla v literárních kruzích a spřátelila se s mnoha mladými intelektuály. Podle Jang Čudonga její zájem o levicové myšlenky začal právě v tomto období. Sám Jang studoval v Japonsku, kde se tyto myšlenky šířily mnohem volněji než v Koreji. Kang půjčil svůj výtisk Kapitálu od Karla Marxe³³ a představil jí díla japonské literární kritiky. (Perry, 2009, s. 10) S Jangem žila v Söulu asi rok – on se poté rozhodl pokračovat ve svém studiu v Japonsku a jejich životy se rozdělily.

V době studia na Tongdök Kang vydatně četla a poprvé sama začala psát. V květnu roku 1924 vyšla její první krátká báseň *Jedna kniha* (Čchäk hangwön) v časopise Kŭmsöng (Venuše), jehož redaktorem byl Jang. Dílo odeslala pod pseudonymem Kang Gama a následující rok vyšla v literárním časopise Čosön mundan (Korejská literární tribuna) její báseň *Podzim* (Kaül). (Kim, 2012)

Kang se rozhodla ukončit studium na dívčí škole Tongdök aby strávila zhruba dva roky v Mandžusku, kde posléze pracovala jako suplující učitelka a kde se chtěla se přidat do skupiny partyzánů (alespoň podle severokorejských zdrojů). S novým rozhodnutím tvořit se rozhodla vrátit do rodného města, kde založila noční školu a přidala se do místní pobočky Kŭnuhö. (Perry, 2009, s. 10)

Její život spisovatelky pořádně začal až v tomto období, konkrétně v roce 1931, kdy v časopisu Hjesöng (Kometa) vycházel na pokračování román *Matka a dcera* (Ömöni wa ttal).

Kang se rozhodla znovu vydat do Mandžuska, kde se seznámila se svým budoucím manželem Čang Hailem, kterého nejspíše potkala na začátku třicátých let. Kvůli Kang se rozvedl se svou ženou, kterou si vzal v domluveném sňatku. (Karteva-Dancheva, 2012, s. 98)

---

³³ Marxismus se začal šířit v oblasti Asie na počátku dvacátých let. Díla Karla Marxe se do Koreje dovážela z Japonska radikálními korejskými intelektuály, kteří jeho myšlenky považovali za nástroj k dosažení národního osvobození. (Musto, 2013, s. 221)

Pobývali spolu v Jongdžöngu (čínsky Longdžing), což byla vesnice poblíž Kanda. Vedli poměrně obyčejný život – on učil a ona psala.

Po jejím přestěhování do Mandžuska následovalo vydání řady dalších děl jako *Ta žena* (Kŭ jödža, 1932), *Boháč* (Pudža, 1933) nebo *Sŭl* (Sögŭm 1934). Všechna tato díla byla založena na jejích zkušenostech z pobytu v Kandu a Čangjönu. V roce 1934 také vyšlo její nejznámější dílo: román *Otázky človehčensvi*³⁴, který vycházel na pokračování v novinách Tong-a ilbo.

V roce 1936 založila v Jongdžöngu literární časopis Pukhjang (Směrem na sever) spolu s An Sugilem³⁵, Pak Jöngdžunem³⁶ a dalšími, ale kvůli zhoršujícímu se zdraví v jeho vedení nemohla pokračovat. (Kim, 2012) Ve stejném roce byla její první práce přeložena do japonštiny a vyšla její snad nejznámější povídka *Vesnice pod zemí* (Čiha čchon), která bývá také nejčastěji zahrnována do antologií jejích děl. (Perry, 2009, s. 11)

V pozdních třicátých letech se stala na krátkou dobu hlavou regionální pobočky deníku Čosön ilbo. Do roku 1939 však japonská vláda zvyšovala své snahy o mobilizaci a zakázala používání korejštiny ve školách a v mnoha publikacích, i Kang se tak rozhodla vzdát své pozice. (Perry, 2009, s. 11)

Roku 1939 se Kang rozhodla zcela opustit literární scénu a kvůli těžké nemoci se vrátila do Koreje, aby se zde léčila. Její zdravotní stav se však zhoršil a zemřela roku 1944, ve svých třiceti devíti letech, a pouhý měsíc po smrti vlastní matky. (Karteva-Dancheva, 2012, s. 98) Zemřela zároveň rok před koncem druhé světové války a nedožila se tak osvobození Koreje.

4.2 Dílo Kang Kjöngä

Úspěchu Kang se kromě jižní a severní Koreje dostalo i v Číně, kde si ji diaspora komunity Čosöndžok (Korejčů žijících v Číně) přivlastňuje jako jednu z nich. Tamější literární kritici zejména vyzdvihují její *Sŭl* jako reprezentativní práci, která se bravurně vypořádává s oblastí Kando v Mandžusku.

Jak už bylo zmíněno výše, psala především fikci, v menší míře poezii a autobiografická díla. Za její nejznámější práce se dnes považuje román, který vycházel na pokračování – *Otázky človehčensvi* a menší próza *Matka a dcera*. Kritiky je také vyzdvihována povídka *Vesnice pod*

---

³⁴ Úryvky románu do češtiny přeložila Zdenka Klöslová pod názvem Hněvivé jezero.

³⁵ An Sugil (1911-1977) byl korejský prozaik a žurnalista. Stejně jako Kang Kjöngä se ve svých dílech věnoval životu lidí v mandžuské provincii Kando. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/안수길>)

³⁶ Pak Jöngdžun (1911-1976) byl korejský prozaik. ([https://ko.wikipedia.org/wiki/박영준_\(1911_년\)](https://ko.wikipedia.org/wiki/박영준_(1911_년)))

zemí jako jeden z nejlepších a nejrealističtějších příkladů proletářské literatury. (Lee, 2003, s. 412-413)

4.2.1 Témata

Nejčastějším tématem, které se v jejích pracích objevuje je neštěstí chudých rolníků a továrních dělníků. Bída, kterou Kang ve svých pracích líčí, následně vyústuje v otázku: Proč tu musí být taková bída? Tato otázka je očividná zejména v jejím nejznámějším románu *Otázky člověčenství*, kde hrdiny umisťuje do co nejdepresivnějších situací. (Lee, 2003, s. 412-413)

V dílech bezpochyby využívá i osobních zkušeností. Sama vyrůstala v chudobě a zejména při pobytu v Mandžusku se pohybovala i v sociálně nejslabších kruzích společnosti. Tyto zkušenosti jí pomohly s barvitým zobrazením této reality. Řada literárních historiků poukazuje na to, že její životní zkušenosti vysvětlují, proč ve svých dílech tíhne k socialistickému realismu. (Barraclough 2012, s. 44)

Sociálním problémům koloniální Koreje a oblasti Mandžuska (jako jsou problémy najímání půdy, zneužívání práce či diskriminace žen) se věnuje zejména v raných dílech. Její pozdější práce jsou méně nápadné, co se levicových témat týče, ať už kvůli zvyšující se cenzuře nebo celkovému dospívání co se jejího psaní týče. Interakce mezi rolníky a ženami v Kandu v dílech Kang obsahuje socialistické poselství, kritizují kapitalismus, imperialismus, genderové vztahy i lidskou lhostejnost. (Hanscom et al., 2013, s. 134)

Kang se ve svých dílech věnuje i rodinným a mateřským tématům, které vidí spíše v negativním světle. Zkoumá rodinné vztahy, do kterých často přichází tragédie. Věnuje se ženám a realitě, které byly nuceny čelit v koloniální Koreji. Její práce reprezentují jakýsi druh anti-lásky a anti-rodinných diskuzí. Její hrdinky získávají nezávislost tím, že zpřetrhají vazby s jejich beznadějnými vztahy, kterým chybí láska. Jen žena, která je sociálně uvědomělá a nebojí se být sama, se může stát doopravdy volnou – jako její protagonistka Ogi v próze *Matka a dcera*. (Lee, 2003, s. 412-413)

Co se emancipace a ženských rolí týče, vyjadřuje se k nim ve svém díle *Cesta, kterou musí ženy Čosönu kráčet* (Čosön jösöngdül üi palbül kil), což byla autobiografická esej publikovaná v „Ženském sloupku“ novin Čosön ilbo roku 1930 jako úvodní článek. (Hanscom et al., 2013, s. 134)

Ptám se jaká je to cesta, kterou musíme my, ženy Čosönu, kráčet [...] když před sebou máme jednotný cíl. Abych se mohla ptát stejně smýšlejících se žen Čosönu, vyjádřím zde několik svých názorů.

Samozřejmě, že v oblasti domova je pro všechny ženy společnou a přirozenou odpovědností pomáhat muži zachovávat mír, vychovávat děti a vést je pevnou rukou. Nicméně protože je v naší společnosti spousta chyb, musí existovat speciální posláni pro nás – ženy Čosönu [...] (Kang, 2012, s. 842)

Kang dále poukazuje na to, že blaho žen samotných, ale i jejich dětí a manželů, z velké části závisí na společnosti, ve které žijí, a tak je také potřeba se o tuto společnost zajímat. Dále popisuje, jaké „posláni“ žen považuje za nejdůležitější.

Čtení, to je pro naše ženy nejdůležitější. Každý den bychom měly číst alespoň noviny. Navíc bychom měly číst i časopisy a knihy. Není snad tomu tak, že jako manželky musíme podporovat své manžele, chytit děti za ruku a s kuráží běžet kupředu? Když nebudeme moci číst, naše myšlení bude povrchní, nebudeme moci milovat naše manžele upřímně a ti nás budou považovat za pouhé hračky a budou námi pohrdat. [...]

Naší misí je šíření hangülu. Kdybychom se ptali, kolik našich žen Čosönu zná hangül, hádala bych, že je to jen asi pět ze sta. Nemyslím si, že přeháním, když tvrdím, že každá jedna žena co je znala hangülu, by měla za každých dvacet žen, co se učit nemohou, za dlouhých zimních nocí pozvat do svého domova ženy z okolí a učit je. [...]

Věřím, že podpora domácí výroby je nesmírně důležitá. Měli bychom se spokojit s tím, co vyprodukuje, jak jen je to možné. Poslední dobou se ceny rýže snižují, jeden tu³⁷ rýže stojí méně než 60 nebo 70 senů³⁸. Naší misí je postavit se manželům aby ušetřili na cigaretách a alkoholu, a naše povinnost jako žen je přestat používat krém, pudr, voňavý olej na vlasy atd. (Kang, 2012, s. 843 – 844)

Podobně v prosinci roku 1933 Kang v časopisu Sin kadžöng vyjádřila svůj názor, kde poukazovala na souvislosti mezi nezávislostí žen a ekonomickou reformou: „Pokud neuvidíme ve společnosti kompletní ekonomickou reformu, pak nikdy nemůžeme vidět ani kompletní ženské

³⁷ Tu je jednotkou měření rýže a obilovin. Často se místo ní používá také jednotka mal.

³⁸ Sen je japonská jednotka měny. Sto tisíc senů se rovnalo zhruba jednomu japonskému jenu. (Hanscom et al., 2013, s. 152)

osvobození [...] Čím více je se ženami zacházeno jako se zbožím, tím víc je naše postavení jako lidských bytostí znemožňováno“. (Barraclough 2012, s. 55)

Podle Theresy Hyun Kang ve svých dílech místo přímé kritiky patriarchální společnosti popisuje tvrdou realitu života v době kolonialismu. Dle jejího názoru, popisuje situaci žen třicátých let a nepřímo tak povzbuzuje ducha odporu. (Hyun, 2004, s. 100)

4.2.2 Postavy

Hrdinové děl Kang Kjōngä jsou bojující socialističtí intelektuálové, či lidé neprivilegovaní, kteří jsou uvězněni v tragických životních situacích mimo svou kontrolu (ať už je to chudoba, válka, patriarchát, vykořisťování či japonský imperialismus). Autorka čtenáře upozorňuje na nešťastné sociální podmínky běžného obyvatelstva, nezřídka použitím šokujících vyobrazení.³⁹ (Hanscom et al., 2013, s. 134)

Jako hlavní postavy si zpravidla vybírá ženy. Jejich popisu se příliš nevěnuje, často jsou to starší ženy, nejčastěji matky. Výraznými postavami byly ženy dělnické třídy – služebné či ženy z továren.

Hlavní hrdinka se často dostává do situace bez vlastního zavinění. Jako nevinná oběť snáší různé útrapy a následně se tak u ní maže hranice mezi mravným a nemravným. Tento rys je typický pro naturalistický proud téhož období. Oproti naturalistickým hrdinům se však hrdinka v dílech Kang na poslední chvíli vzpamatuje, a najde myšlenku, která ji vzkřísí. Ženy samy dosahují proměny společenské i sama sebe.

Ženské hlavní hrdinky jsou pochopitelně zobrazeny kladně, máme s nimi sympatizovat, nicméně jejich charakter se během příběhu mění a vyvíjí, nejsou tedy typicky kladnými postavami.

Muži jsou zpravidla pouze postavy doprovodné, které určují hlavní hrdinky. Jsou to především příbuzní, kteří jsou kladní – i u těchto postav však můžeme pozorovat určitý vývoj v jejich charakteru.

---

³⁹ Jsou to například červi vylézající z látky, která zahluje hlavu dítěte v povídce *Vesnice pod zemí*, či znásilnění matky, která byla prodána jednomu muži jejím vlastním manželem, aby měl peníze na svou závislost na opiu v díle *Opium* (Majak, 1937).

Hlavní hrdinové se nejčastěji ocitají v chudobě, nicméně existují i výjimky. Příkladem je dílo *Temnota* (Ůdum, 1937), jehož hlavní hrdinkou je korejská sestřička v nemocnici v Mandžusku.

5 Drobná próza

Život Kang Kjöngä byl krátký a doba její literární tvorby netrvala ani deset let. Nezanechala za sebou rozsáhlý soubor prací a jedinou delší prózou, co vydala, je román *Otázky člověčenství* a menší próza *Matka a dcera*. Pilířem její tvorby je tak drobná próza.

Jejím debutem v próze byla povídka *Rozbitá citera* (Pchagŭm) v roce 1931 a poslední povídky vyšly o necelých deset let později, roku 1940. Většina povídek pochází z první poloviny třicátých let a drobná próza Kang Kjöngä se také řadí do literatury třicátých let. Stejně jako většina jejích literárních kolegů využívala časopisů a novin, kde povídky vycházely na pokračování.

V její drobné próze je očividný sociální podtón a jasně tedy patří do levicového proudu literatury. Proletářské motivy jsou nejvýraznější v její brzké tvorbě, ke konci života se pak posunula spíše k psychologicky laděným dílům.

Mandžusko je místem dění v naprosté většině drobné prózy Kang a rozhodně nebyla jediná, kdo si tuto oblast pro svá díla vybíral. Oblasti Mandžuska a Kanda nebyly pro Korejce pouze geografickými místy, ale byly viděny jako symbolem naděje. Obě oblasti se v literárních pracích doby nerozlišují, představují stejné místo a znamenají stejnou věc, ačkoliv ve skutečnosti existovaly jako dvě různé lokality. Existovala určitá představa, že Kando je rozsáhlá oblast plná holých plání, oproti Korejskému poloostrovu, kde je většina území hornatá. Divočina Kanda nebyla podle Korejců nikým vlastněna a každý si tak mohl zabrat vlastní kus země. (Oh, 1996, s. 100) I proto odešla řada Korejců do Mandžuska – doufali v nový začátek. Níže se věnuji novele *Sül*, kde rodina hlavní protagonistky odešla z Koreje právě v naději, že naleznou vlastní pozemek. Podobný motiv se objevuje v mnoha dílech spisovatelů třicátých let – rodina odchází z rodné země a doufá v nový život plný prosperity. Realita je však jiná, hrdinové příběhů žijí v chudobě a jejich příběhy končí většinou tragicky.

V tomto směru se nabízí srovnání s řadou dalších korejských spisovatelů a básníků, kteří emigrovali do Mandžuska, jako Čchö Söhä, Sö Čöngdžu nebo Ju Čchihwan. Všichni se emigrací snažili utéct od japonské kolonizace a tvořit svobodněji v Mandžusku. Zejména Čchö Söhä (1901-1932) byl Kang – co se literární tvorby týká – v mnohém podobný. Stejně jako ona je považován za levicového spisovatele, sám byl i členem KAPFu, nicméně jeho díla ideovost – na rozdíl od levicových kolegů – neobsahují. Jeho prózy jsou i přesto plné soucitu s bídou a obecného sociálního citění. (Löwensteinová, 1998, s. 39) Stejně jako Kang zažil chudobu na vlastní kůži a její vyobrazení je tak nasnadě i v jejich literární tvorbě. Jejich postavy jsou často

emigranti z Koreje, žijící v Mandžusku v naprosté chudobě. Tón prózy Čchö Söhäho je o něco pozitivněji laděný.

V následující části se soustředím na dvě díla z drobné prózy Kang Kjöngä: *Sül* a *Temnotu*. Díla analyzuji v naratologických kategoriích, srovnávám s kontextem doby a analyzuji jejich hlavní motivy.

5.1 *Sül*

*Sül*⁴⁰ je novela, která vycházela roku 1934 na pokračování v časopise Sin kadžong⁴¹. Dílo vycházelo měsíčně po kapitolách a jedná se o jedno z raných děl Kang Kjöngä. Novela je zasazena mimo Koreu, do oblasti Kanda v Mandžusku, kde sledujeme osudy korejské matky – emigrantky.

Tuto novelu jsem si pro analýzu vybrala z několika důvodů. Zajímavé mi přišlo téma mateřství, které bylo pro ženskou literaturu třicátých let nové a zároveň typické. Jak jsem již předestřela v kapitole o ženské literatuře třicátých let, v tomto období probíhal odklon od vyloženě emancipačních témat jako volná láska a spisovatelky se více se věnovaly matkám jako hlavním hrdinkám. Zobrazení mateřství v novele Kang se však vymykalo tradičnímu pojetí, které bylo v té době propagováno. Matka byla viděna jako jakási všemohoucí bytost, která snese jakoukoliv bolest a její láska je nekonečná. Autorka však zdůrazňuje i fyzické potřeby hlavní hrdinky a její frustraci z absence lásky a náklonnosti. Pokusím se proto toto téma analyzovat v kontextu doby, ve které dílo vzniklo.

Dalším důvodem pro rozbor jsou autorčiny levicové tendence, které jsou očividné zejména v její dřívější tvorbě. Komunismus byl v koloniální Koreji v nepřízni japonské vlády a je tedy zajímavé sledovat, jak se Kang Kjöngä dokázala opatrně vyhnout cenzuře i přes její použití levicových témat.

Novelu pochopitelně sleduji i v dalších naratologických kategoriích.

---

⁴⁰ V původní verzi vycházelo dílo pod názvem Sogom, což je archaická verze slova sogŭm, tedy sŭl. V dnešních antologiích je již novela vydávána pod současnou verzí slova sŭl: Sogŭm.

⁴¹ Časopis Sin kadžong fungoval od roku 1933 do roku 1936 a vycházel jednou měsíčně. Byl určen pro ženy a měl vzdělávací funkci. (http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0032599)

Archiv časopisu je nyní volně dostupný z webové stránky <http://adanmungo.org/>. Bohužel archiv není zcela kompletní, chybí například deváté číslo, v kterém se objevila předposlední kapitola *Soli*.

5.1.1 Synopse

Sŭl je příběh ženy, jejíž jméno se za celou dobu vyprávění nedozvíme – v textu je nazývána pouze matkou Pongjöm (její dcery). Matka Pongjöm je korejská emigrantka, která se s rodinou rozhodla odejít hledat nový život v Mandžusku. Ve vesnici žije s manželem, dcerou Pongjöm a starším synem Pongsikem. Půdu si pronajímají od čínského statkáře a je zcela očividné, že žijí v naprosté chudobě.

Do příběhu vstupujeme, když matka nervózně škrábe na zeď v jejich domě a přemýšlí o manželovi, jenž odešel za čínským statkářem. Přemýšlí nad nejistým osudem své rodiny. Zároveň dumá nad tím, jak vařit manželovi chutná jídla, když jí k dochucení chybí základní koření. Zejména jí chybí sŭl, kterou brala doma v Koreji jako samozřejmost⁴². Zlé tušení se potvrdí, když syn Pongsik přivede domů jejího smrtelně zraněného manžela. Byl zastřelen čínskými komunisty, kteří chtěli potrestat statkáře za kolaboraci s úřady Mandžukua. V době pohřbu otce se rozhodne syn Pongsik odejít a nechá tak matku se sestrou samotné.

Matka s dcerou se snaží ztraceného Pongsika najít, ale jsou neúspěšné, a tak se vrací ke statkáři, který je u sebe sice ubytuje, nicméně obě zneužívá k práci a matku znásilní. Výsledkem toho matka otěhotní, a zatímco přemýšlí, jak to statkáři říct, ten naopak přemítá, jak se jich zbavit. Nakonec využije jako záminku toho, že viděl ztraceného syna Pongsika přidat se ke komunistickým partyzánům, a důsledkem toho byl i popraven. S komunisty nechce být spojován a tak matku s dcerou vyžene.

Obě se potloukají po okolí, než se nakonec vkradou do sousedovy stodoly. Zde matka přemýšlí, jak se dítěte zbavit a snaží se vyvolat porod. Plánovala dítě po narození hodit do řeky⁴³, ale ve chvíli, kdy je poprvé vzala do náruče, probudila se v ní mateřská láska. Zuboženou matku s dvěma dcerami vezme domů sousedka a zároveň matce nabídne práci. Matka Pongjöm se tak stane chůvou a stará se o cizího chlapce Mjöngsu. Kvůli práci však musí vlastní dcery držet v tajnosti, a tak se s nimi skoro nevidá. Obě nakonec onemocní, a protože se jim nedostane léčby, zemřou. Matka ztratí práci a stýská se jí nejen po dcerách, ale i po chlapci Mjöngsu, kterého jí jeho rodina zakázala vídat. Matka je zcela sama, bez domova a se zlomeným srdcem.

---

⁴² Zatímco sŭl byla v té době v Koreji naprostou běžnou věcí, v Mandžusku se považovala za luxus, který si obyčejní rolníci nemohli dovolit. Sŭl tak v díle symbolizuje materiální nedostatky mandžuských rolníků pod Japonskou vládou. Cena vzrostla kvůli japonskému exportu lokální soli do Japonska. (Park, 2015, s. 212)

⁴³ Matka se dítěte snažila zbavit, ještě když žila u statkáře. V textu jsou popsány její snahy o vyvolání potratu. Dítě bylo výsledkem znásilnění a matka s ním nechtěla mít co dočinění. Tedy alespoň dokud ho poprvé nedržela v náručí. (Kang, 2012, s. 281)

V poslední kapitole se matka přidá ke skupině Korejců, kteří pašují sůl z Koreje do Mandžuska. Cestou zpět je zastaví skupina korejských komunistických partyzánů, ale dá jim pouze krátkou přednášku o třídním boji a nechá je jít. Když matka konečně dorazí domů, zadrží ji mandžuská policie, která jí zkonfiskuje propašovanou sůl. Ačkoliv byl matčin závěrečný monolog Japonci cenzurován, jako čtenáři si již v této chvíli dokážeme odvodit, o co v něm nejspíš šlo. Nenávist ke komunistům, kterou dříve cítila, se mění na pochopení, a jsme svědky jejího „vzkříšení“, kdy se osoba bez vůle stává osobou, která chce svůj život ovlivňovat sama.

5.1.2 Výstavba novely

Dílo je rozděleno do šesti na sebe navazujících kapitol⁴⁴. V časopise Sin kadžong vycházela novela právě po kapitolách (každá v jednom čísle), z nichž první se objevila v květnovém čísle roku 1934. Text – stejně jako další beletrie v časopise – byl doplněn ilustracemi⁴⁵.

Děj je vyprávěn vševědoucím vypravěčem z pohledu třetí osoby v minulém čase. Přímá řeč se v díle vyskytuje ve formě dialogů i monologů hlavní hrdinky. Objevuje se však poměrně málo, většinou jsme pohrouženi do myšlenek hrdinů. Dílo tak prožíváme především z pohledu hlavní hrdinky – matky Pongjöm.

Tón vyprávění je silně emotivní. Protože děj vnímáme pomocí myšlenek matky Pongjöm – jejíž život stíhá jedno neštěstí za druhým – není melodramatický tón překvapující. Autorka používá dramatických slov k vykreslení zoufalých situací. Občas se v díle objevují archaismy⁴⁶, ale ty nemají vliv na odstínění postav či jejich ozvláštňení. Zajímavé je vyjadřování statkáře – autorka se snažila ukázat, že je to Číňan snažící se mluvit korejsky. Jeho mluva je tím pádem útržková, nedává ten správný smysl. Pro ukázkou přikládám překlad modelové věty v jeho vyjadřování. Matka se od něj snaží vyzvědět, zda neví něco o jejím synovi: *Žádní příbuzní. Zůstaňte v náš dům. Pongsik přišel a odešel. Šel. Jo.* (Kang, 2012, s. 276)

Děj je vyprávěn chronologicky. Retrospektivně se v čase vracíme pouze pomocí vzpomínek hrdinů. Tyto vzpomínky jsou vždy vyvolány vnějšími podněty.⁴⁷ Matka Pongjöm

---

⁴⁴ Kapitoly jsou pojmenovány podle toho, co se v dané kapitole odehrává. Konkrétně jsou to kapitoly: Statek, Bloudění, Porod, Chůva, Matčino srdce a Pašování.

⁴⁵ Autorem ilustrací byl Čchö Jöngsu.

⁴⁶ Například hned na začátku textu se objevuje slovo 수목두루마기 (sumokturumagi), což byl kabát, většinou schovávaný pro speciální příležitosti.

⁴⁷ Příkladem je hliněná stěna v první kapitole, kterou postavili vesničané a která jí vždy připomene události noci před čtyřmi nebo pěti lety. Té noci statkář utekl do Jongdžöngu a jeho rodina byla zavražděna. (Kang, 2012, s. 263-264)

nezřídka vzpomíná na časy před jejich emigrací z Koreje a porovnává je s jejich současnou situací. Jejich minulost v Koreji vidí v pozitivním světle ve srovnání s ubohou situací v Mandžusku, v které se nyní nachází.

Její pohled se stočil dopředu. Sluneční svit zaplňoval ta široká pole a jako slupky z prosa létalo vysoko na modré obloze hejno ptáků. Nevědomky si povzdychla a pomyslela, jaké by to asi bylo, vlastnit kus toho pole. Podívala se na začervenalou horu a kus země, kterou nazývali svou od té doby, co dorazili do Kanda před deseti lety. Terén byl drsný, ale postupně posekali a spálili půdu a podařilo se jim ji proměnit v suchou zem. I tak se na ní ale nedaly pěstovat obiloviny a proto na ní každý rok sázeli brambory.

Letos bychom tu mohli zasít prosa. A po straně taky trochu čiroku... V tu chvíli se jí náhle připomněla rodná vesnice. To suché pole vedle borovicového háje, které se jí třelo po kolena! Jak by mohla zapomenout to pole! Ten kus země, v kterém vše rostlo dobře, ať už se zasadilo cokoliv! (Kang, 2012, s. 264)

Ačkoliv jsou návraty do minulosti poměrně časté, autorka u nich neprodlévá dlouho. Jsou vždy jen odstavec dlouhé a pak se vrací do současné situace.

Děj plyne poměrně nerovnoměrně, někdy v současnosti zůstáváme téměř celou kapitolu, jindy v čase přeskočíme dopředu – někdy je to o pár dní, jindy jsou to měsíce. Velké časové skoky jsou zpravidla na začátku nových kapitol. V ději pokračujeme až od současného momentu. Co se s postavou dělo v mezičase, nevíme. Na konci kapitol na nás také často čekají napínavé momenty a vzhledem k tomu, že jednotlivé kapitoly vycházely na pokračování, čtenář musel na další část příběhu čekat měsíc – až do dalšího čísla časopisu. Pro nás při čtení kompletně vydaného díla to již takový efekt nemá.

5.1.3 Historický rámec

Děj se odehrává v Mandžusku, konkrétně v oblasti Kanda. Jak jsem již zmínila v úvodní části práce, Mandžusko bylo v té době útočištěm mnoha Korejců, kteří sem emigrovali z různých důvodů. Diaspora v Kandu se z velké části skládala především z korejských rolníků, kteří se po pozemkové reformě vydali hledat nový život v naději, že naleznou kus půdy a s ním i lepší život. Realita byla však jiná – rolníci byli nuceni si půdu pronajímat od čínských statkářů a živořili. Mandžusko bylo navíc oblastí střetu jak sil japonských, tak i čínských. V *Soli* jsou vyobrazeny právě tyto neustálé boje, které negativně ovlivňují život tamějších Korejců.

Jednou z těchto skupin zmíněných v novele byla Čaüdan (自衛團)⁴⁸, japonská polovojenská jednotka, která fungovala v místech, kde byl zřetelný protijaponský odpor. V *Soli* Čaüdan obtěžuje rolníky a požaduje po nich peníze. Poüdan (保衛團) byla naopak jednotka čínské armády, jejíchž vpádů se obyvatelé Kanda nejvíce obávali. (Hanscom et al., 2013, s. 215-216) Pravidelně totiž přepadávali vesnici a kradli od rolníků, aby si přilepšili na svých nuzných výplatách. Rolníci je museli uplácet penězi a rýží, aby je nechali na pokoji. V *Soli* je strach obyvatel z této jednotky jasný. Rodina matky Pongjöm je například nucena si vykopat úkryt v zemi pod kuchyní, kde se schovávala na několik dní vždy, když byly slyšet venku výstřely. (Kang, 2012, s. 265)

Třetí skupinou byli komunisté, kterým se dařilo zahnat jak Poüdan, tak i statkáře z venkova. Poüdan se držel dál od oblastí, které byly pod komunistickým vlivem, a statkáři se přesouvali do měst. Vliv komunistů však také začal ochabovat, až kontrolu nakonec převzal prve zmíněný Čaüdan. (Kang, 2012, s. 263)

Všechny tyto skupiny spolu neustále soupeřily a Kando se tak stalo oblastí neustálého politického konfliktu. Nezřídka se bohužel ve středu těchto bojů vyskytovali nevinní lidé, jak je i vidět v *Soli* – nevinný manžel je zastřelen právě následkem tohoto konfliktu.

V textu se vyskytuje i jedna z důležitých událostí, která se v Mandžusku odehrála, a to mandžuský incident z roku 1931 (již zmíněný v kapitole o historickém kontextu doby), v jehož důsledku proběhla i řada poprav korejských mužů z japonské strany. (Hanscom et al., 2013, s. 213) Jedním z popravených byl (alespoň podle statkáře) i syn matky Pongjöm Pongsik.

Co se konkrétního zasazení týče, v díle je zmíněno několik oblastí, z nichž řada je spojena s životem Kang Kjöngä. Samozřejmě je oblast Mandžuska a Kanda, ale konkrétněji je zmíněné například město Jongdžöng, kam v díle původně utekl čínský statkář a kam na konci díla pašovala hlavní hrdinka sůl. Jak jsem již zmiňovala v životopisné části práce, v Jongdžöngu Kang pobývala s manželem a napsala zde většinu svých děl. Zmíněná je i škola nazvaná TH hakkjo, což byla pravděpodobně Tonghüng čunghakkjo (東興中學教) v Jongdžöngu. Tato škola byla v Mandžusku hnízdem socialistického aktivismu. Navíc zde učil Čang Hail, manžel Kang. (Hanscom et al., 2013, s. 225)

---

⁴⁸ V originále byla jednotka uvedena jako 자 X 단 (自 X 團) – místo prostřední hlásky a znaku bylo X.

5.1.4 Motivy

Co se motivů přítomných v díle týče, přímo se nabízí číst dílo jako klasický příklad levicové literatury, kde hlavní hrdina objevuje své proletářské „já“. Během trvání příběhu je neustále zdůrazňovaná identita hlavní hrdinky jako pracující ženy a jejího vykořisťování. Nejprve si jako rolnice musí půdu pronajímat a většinu sklizeného odevzdávat čínskému statkáři. Poté pracuje jako chůva, kdy všechn čas obětuje cizímu dítěti a své děti je nucena zamlčovat za nuzný peníz. Nakonec je to, když je nucena pašovat sůl z Koreje.

Matka Pongjöm cítí ze začátku ke komunistickým partyzánům nenávisť. Její manžel byl partyzány zastřelen, a když jí statkář tvrdí, že její syn se přidal ke komunistům a byl popraven, nechce tomu uvěřit. Myslí si, že si to jen vymyslel, aby se jí zbavil po tom, co s ním otěhotněla. Začátek textu vlastně ukazuje, jaké mínění měli lidé o komunistických partyzánech – nepovažovali je za nic lepšího, než za obyčejné bandity. (Hanscom et al., 2013, s. 213) Když matka pašuje sůl z Mandžuska a zastaví ji skupina komunistických partyzánů, očekává to nejhorší. Nicméně partyzáni jí nezabaví propašované zboží, a navíc ji ochrání před nebezpečím. Je to ale až na samotném konci novely, kdy matka začne věřit komunistům. Když ji objeví mandžuská policie, zatkne ji a zabaví jí pytel soli. Matka vzpomíná na proslov partyzánů a až v ten okamžik si uvědomuje jeho význam. Zjišťuje, že komunisté nejsou ti, kteří na prostém lidu páchají zločiny. Věří, že by za ni bojovali.

Kromě socialismu je v díle do jisté míry zobrazen i motiv vlastenectví. Mandžusko se stalo nejen líhní korejského hnutí odporu proti japonskému režimu, ale i útočištěm pro velké množství rolnických vystěhovalců. Japonsko samo se snažilo propagovat Mandžusko jako modelový stát rasové harmonie. Příběh Kang však tamější situaci zobrazuje velmi rozdílně. *Sůl* vykresluje Mandžusko jako neustále válčící oblast, kde se korejští rolníci snažili vést své nejisté životy pod neustálou hrozbou cizích armád. Po japonském podmanění Mandžuska byli zdejší Korejci viděni jako nepřátelé jak ze strany japonských protipartyzánských hnutí, tak i ze strany čínských sil odporu, které podezíraly Korejce z kolaborace s Japonci. *Sůl* využívá pozadí oblasti Mandžuska, které umožňuje setkání socialistického motivu s motivem vlasteneckým a antikoloniálním. (Park, 2015, s. 214)

Je důležité také zmínit motiv mateřství, který je v díle očividný. Mimo socialistická a vlastenecká poselství je *Sůl* příběhem ženy a především matky. Matka Pongjöm je v díle záměrně vykreslena jako velmi generická postava. (Park, 2015, s. 214) Jméno hlavní hrdinky se nikdy nedozvíme, a pokud se o ní mluví, tak pouze jako o matce někoho. Je vyobrazena jako tradiční matka, která se ztratila v péči o rodinu. Zachovává si jen velmi málo individuality.

Když dcera Pongjöm žádá matku o nové boty, odpoví, že by peníze radši utratila za další vzdělání syna Pongsika.

„Mami, taky bych chtěla nosit tenisky...“ nevědomky vybreptla a v očekávání matčina hněvu sklopila zrak na kořínky ředkviček. [...] „Občas říkáš šílené nesmysly,“ zamračila se její matka a poškrábala se na nose. [...]

„Nemáme ani halíř. A kdybych měla peníze na koupi tenisek, radši bych nechala Pongsika ještě studovat.“

Pongjöm začala znovu naštvane žvýkat ředkvičku a snažila se přetrpět, jak moc pálila. V jejích očích se začínaly objevovat slzy.

„Proč nemáme peníze? Proč nemůže bratr ještě studovat?!“

V tu chvíli se v mysli Pongjöm jako blesk zjevila slova jejího učitele. Uvědomila si, že by si neměla vylévat své srdce a své problémy matce. Matka jí připadala žalostná, nic nevěděla a vinila svou dceru ze špatné situace, ve které se nacházeli. (Kang, 2012, s. 268-269)

Matka pokračuje v tradiční patriarchální předpojatosti při upřednostňování syna před dcerou, a dcera ji lituje jako ženu, která nic neví.

V příběhu je matka Pongjöm svým dětem nesmírně oddaná. Vlastně se zdá, že je to jejím jediným posláním v životě. Když v jedné scéně její dítě onemocní, zapomíná na svou práci i zatajování dcer a vykrade se z domu, aby je mohla utěšit.

Obklopovala ji tma, a obrovské kapky nesené větrem nemilosrdně dopadaly na její nahá ramena. Měla pocit, že blázní. Byla oslepena blesky a ochromena hlasitým hřměním, které jakoby chtělo roztrhat nebesa. V tu chvíli se ale ničeho nebála. Když nad ní na obloze zářily blesky, strachovala se jen o to, aby mohla být každým momentem po boku svých dvou dcer. (Kang, 2012, s. 299)

V ukázce vidíme obraz ženy ve spodním prádle procházející bouří, aby mohla utěšit nemocné děti. Toto vyobrazení s použitím dramatických slov slouží ke zdůraznění nesmírné oddanosti ženy ke svým dětem. Vidíme zde posun od předchozích hrdinek feministické beletrie, což byly nezávislé osoby, a nezávislost definovala jejich činnost. Hlavní hrdinka *Soli* je ženou, jejíž jedinou identitou je být matkou.

Mohlo by se tedy zdát, že *Sŭl* kvůli hlavní postavě matky nelze zařadit do feministické beletrie. Když se ale podíváme na kontext doby a prostředí, ve kterém byl příběh napsán, můžeme najít důvody, proč dílo Kang do feministické beletrie zařadit.

Ono tragické mateřství bylo v ženské socialistické literatuře třicátých let častým tématem. Mnoho děl vyprávělo příběhy chudých matek, které jsou nuceny přihlížet tragédiím, postihujícím jejich rodiny (často to byla například smrt dětí). Jeden z důvodů, proč se toto téma v období třicátých let často opakovalo, byla snaha získat čtenářovy sympatie skrze proletářskou protagonistku. Motiv mateřství byl navíc oblíbeným tématem mužských redaktorů v moderních časopisech. Jejich stránky byly plné rad, jak vychovávat děti a starat se o domácnost, a příběhů úspěšných matek. Tato oslava mateřství a žen v domácnosti byla novým fenoménem korejské společnosti třicátých let. Trend byl odpovědí na feministické emancipační snahy z dvacátých let, a ona sebe-obětující se matka měla nahradit nezávislou a neprovdanou „novou ženu“ jako nový ideál ženství. Tento přechod byl částečně konzervativní a vlasteneckou odpovědí na dekádu urychleného modernizačního procesu a také zesilující asimilační politiky Japonska. (Shin, 2002, s. 170-171)

Vlastenecké vyzdvihování mateřství však paradoxně souhlasilo se zájmy Japonska. Japonská expanze vyžadovala mužskou sílu a omezila tak dostupnost mužské práce v zemi. Vláda se během třicátých let přesunula od rodinně zaměřené ideologie otcovství na mateřství. I Japonsko tak propagovalo obraz matky ve státní propagandě – ať už v Koreji nebo Mandžusku. (Park, 2015, s. 217)

Pokud se tedy na *Sŭl* podíváme s přihlédnutím ke kontextu doby, dílo vzdoruje pozitivní reprezentaci mateřství a rodinného života, propagované vlastenci a Japonskem. Zatímco patriarchální ideologie povyšovala mateřskou lásku na jakýsi zdroj „spasení“, *Sŭl* to popírá zobrazením ženské neschopnosti zajistit štěstí pro svou rodinu. V té době byla matka tradičně pojímána jako všemohoucí bytost. Kang však zdůrazňuje její vlastní fyzické potřeby. Příkladem je obrovská bolest při porodu, či nesmírná bolest hlavy, která je popsána v poslední kapitole při pašování soli do Mandžuska. Oba příklady ukazují matčinu neschopnost poskytnout vše, co se od ní očekává.

Měla pocit, jako by se do její lebky provrtával kus železa a jindy se zase cítila, jakoby ji spaloval oheň. [...] Chtěla mrštit s pytlek soli na zem tak silně, jak by jen dokázala, a prostě tam umřít. (Kang, 2012, s. 308)

Když pak hlavní hrdinka zůstane po smrti svých dětí sama, zamumlá: „Náklonnost je špinavá věc.“ (Kang, 2012, s. 302) Její frustrace tak konečně vyplouvá na povrch a staví se proti onomu povyšování mateřské lásky na všemohoucí věc. Příběh tedy nezpochybňuje „kult“ mateřství pomocí klasického feministického postavení nezávislé ženy. Místo toho odsuzuje jeho klamnou povahu.

Dle mého názoru tak *Sül* můžeme s přihlédnutím k historickému kontextu doby považovat za feministickou literaturu. Ženy střední třídy se na rozdíl od dělnické třídy mohly plně oddat práci v domácnosti a výchově dětí, aniž by se strachovaly o přežití. Nicméně Kang si pro své dílo vybrala proletářskou perspektivu a odhalovala tak propagandistické záměry „kultu“ mateřství. Čtenářům (což byly zpravidla korejské ženy) připomínala, že je třeba bojovat proti systému, který zachovával otrockou práci nevinných žen (jako byly hrdinky v příbězích spisovatelek doby⁴⁹).

5.1.5 Postavy

Hlavní postavou příběhu je bezpochyby matka. Téměř celý děj prožíváme s ní a pomocí jejích myšlenek. Její myšlenky jsou temné a depresivní, stejně jako celý tón díla. Jak jsem již zmínila výše, matka je poměrně generická postava. Její jméno se nikdy nedozvíme a v textu se o ní mluví pouze jako o matce někoho. Mateřství je v podstatě to jediné, co ji definuje. Vše co dělá je motivováno dětmi, ke kterým cítí nesmírnou lásku. Ať už se jedná o její vlastní děti, které měla s manželem, dceru, která byla výsledkem znásilnění čínského statkáře, či cizí dítě, kterému dělala chůvu.

Matka Pongjöm je nesmírně naivní a není tak těžké ji zneužít či zmanipulovat. Nejvíce očividné je to v části příběhu, kdy žije u čínského statkáře. Nejprve statkáře vidí v pozitivním světle a nakonec k němu i po znásilnění cítí určitou náklonnost. Sama si je vědoma toho, že ji zneužil a není dobrým člověkem, nedokáže ale svým pocitům poručit.

Její submisivní povaha se změní po smrti dcer, a když je jí zakázáno znovu vidět chlapce Mjõngsua. Je odvážná, snad dokonce drzá. Je našťvaná a svým emocím nechává volný průchod. Dříve se snažila přežít jen kvůli svým dětem, nyní chce žít, jak dlouho jen to bude možné.

Manžela poznáváme jen krátce na začátku, pomocí vzpomínek hlavní hrdinky. Z těchto vzpomínek se manžel zdá být chudákem, který se snaží protloukat životem, jak jen může. Nikdy

---

⁴⁹ *Sül* nebylo jediné dílo, které zobrazovalo tragicky pojatý motiv mateřství. Od Kang je to ještě povídka *Vesnice pod zemí* a co se jiných spisovatelek týče, je to například Päk Sinä a její *Chudoba* (Čökpín, 1934) či Pak Hwasõng a její *Jarní večer* (Čhunso, 1934).

si nestěžuje a nesnaží se věci měnit. I když mu manželka podává jídlo bez chuti, nic na něj neříká, jen se občas nelibě zatváří. Je bez ambicí, odevzdaný, smířený se špatnou situací, ve které se rodina nachází. Jediných východiskem z chudoby je podle něj smrt.

Bylo jí líto manžela, který si i přes každodenní potíže nikdy nestěžoval, jen se neustále plahočil a snažil se, jak nejlépe mohl. Občas si povzdechl a prohlásil, že jediným způsobem, jak chudáci (jako my) mohou vyváznout, je smrt, tak to je, bez výjimek. Uvědomila si, že nevědomky škrábala nehty po zdi. Dlouho si je nestříhala a teď jsou ošklivě dlouhé. Zdálo se jí, že i když je lehké utnout lidský život, něco nám v tom brání. (Kang, 2012, s. 262)

Na začátku díla se zdá, že matka jeho názor nesdílí, později však nad smrtí občas uvažuje. Několikrát přemýšlí, že si vezme život – když je těhotná a bez domova, když umřou její děti. Nikdy to ale nedokáže, protože jí v tom cosi zabraňuje.

Čínský statkář je vykreslen negativně. Čaüdan jednoho dne převzal vlastnictví nad jeho domem a jeho rodina byla vyvražděna. Po této události utekl do Jongdžongu, kde si koupil dům a pořídil ženu a děti. Událost ho však nijak neovlivnila, pokračoval v životě, jako by se nic nestalo. (Kang, 2012, s. 264)

Když matka s dcerou poprvé navštíví jeho dům, cítí se nespokojená kvůli bohatému vybavení. Statkář je nesmírně sobecký, vše, co dělá, je jen v jeho prospěch. Matku s dcerou vezme k sobě domů, jen aby je využíval k práci a nemusel platit služce. Po znásilnění matky Pongjöm se mu znechutí a nechce ji ani vidět. I přesto je u sebe doma nechával, kvůli matce, která se starala o domácnost. Rozhodne se jich zbavit, až když vidí ztraceného syna Pongsika jako člena komunistické partyzánské jednotky. Sám s komunisty nechce mít co dočinění.

Syna Pongsika v díle poznáváme jen velmi krátce na začátku, když domů dovleče tělo zastřeleného otce. Když matka slyší, že se její syn přidal ke komunistům, nemůže tomu uvěřit.

Nechtěla tomu věřit. Pongsik byl chytrý chlapec. Takové chytré dítě by se nikdy ke komunistům, nepřátelům svého otce, nepřidalo. (Kang, 2012, s. 285)

Ve skutečnosti se ale chtěl Pongsik přidat ke komunistům už delší dobu.

Vždycky mu připadalo, že otcova snaha zavděčit se statkářovi a Čaüdanu byla jako chodit na tenkém ledě. A tak to nakonec dopadlo. Když otec ještě žil, často se o tom dohadovali, ale jeho otec měl vždy vlastní hlavu. [...] Pongsik si vždy myslel, že jeho otec nemá pravdu, ale když slyšel od otce Jongäho, že byl zastřelen, ihned tam

spěchal. Nevěděl co si myslet, nedokázal rozeznat špatné od správného a zamotala se mu hlava. (Kang, 2012, s. 273)

Pongsik se rozhodl odejít hned po pohřbu otce, s tím, že si musí vyčistit hlavu. Tato část ukazuje, že Pongsik s komunisty sympatizoval a hádal se o tom s otcem, aniž by to matka věděla. Když zjistil, že byl jeho otec zastřelen právě komunistickými partyzány, není si svým přesvědčením už vůbec jistý.

5.1.6 Cenzura díla

Ačkoliv se Kang podařilo vyhnout výraznější cenzuře díla, závěr textu byl přece jen přemazán černým inkoustem štětcem japonského cenzora. Autorka se stejně jako spousta dalších spisovatelů doby snažila o rozproštění klíčových pasáží, které obsahovaly politické názory, celým dílem (místo toho aby je soustředila do jednoho místa).

V roce 2006 se podařilo pomocí forenzní vědy obnovit většinu odstraněného textu. Autorem zrestaurované části je korejský odborník Han Mansu a ve své práci z roku 2006⁵⁰ se věnuje právě metodám, jakými se Kang a ostatní spisovatelé doby snažili vyhnout cenzuře.

Přikládám překlad zrestaurovaného textu. Matka je zadržena policií a vybavuje si proslov komunistického partyzána, jehož skupina ji zastavila během pašování. Slova označená X se zrestaurovat nepodařila. Do obrazové přílohy jsem vložila ukázkou toho, jak cenzurovaný text vypadal původně.

Vzpomněla si na jejich slova, z té noci na hřebenu hory, ta slova, která předtím poslouchala spíše lhostejně, než se záští. „Jste naši soudruzi! Jen když spojíme síly, můžeme čelit XX našemu nepříteli, těm co jsou bohatí.“ Ta slova XXXX v hluboké tmě! Cítila jak jí buší srdce. Ti lidé, kteří nám nesebrali pytle soli. Cítila, že kdyby nyní tito XXXX byli po jejím boku, mohli za ní bojovat. Ne, byla si jistá, že by za ní bojovali. Byli to bohatí, kteří mi ukradli XXX sůl! Nevědomky, jako tento XXX, stížnosti, které tiše doted' tiše potlačovala, začaly stoupat nahoru jako vysoký plamen. Postavila se.“ (Hughes et al., 2013, s. 262)

---

⁵⁰ HAN, Mansu. Kang Kyöngä 'Sogüm' üi pokča pokwön gwa kómjöl uhü rosöüi 'nanwössügi'. Hanguk munhak jöngu. 2006, (31), 169-191.

5.2 *Temnota*

Povídka *Temnota* (Ödum) vyšla roku 1937 v časopise Jösöng (Žena)⁵¹. Jedná se o jedno z posledních děl Kang, které stihla napsat předtím, než se ze zdravotních důvodů rozhodla s psaním skončit. *Temnota* je příběhem zdravotní sestry v Mandžusku, která se právě dozvěděla, že její bratr – komunista – byl popraven, a ona se snaží událost zachovat v tajnosti a zároveň se s ní psychicky vyrovnat.

Toto dílo jsem si pro rozbor vybrala zejména proto, že jsem chtěla sledovat posun spisovatelky v její tvorbě co se výběru témat a motivů týče. Dílo navíc vyšlo na konci života Kang Kjöngä, kdy bojovala s nemocí, které později podlehla. Vzhledem k tomu, že dílo vyšlo právě v tomto období jejího života, můžeme sledovat určitou paralelu v depresivní atmosféře díla a psychickém stavu spisovatelky.

5.2.1 Synopse

Do příběhu *Temnoty* vstupujeme scénou na operačním oddělení v mandžuské nemocnici. Na oddělení dokulhá muž s tržnou ranou na obličeji. Muž je podle vzhledu očividně velmi chudý a v zaměstnancích nemocnice vzbuzuje odpor. Doktor předstírá, že ho nevidí a sestřičky na něj naopak zírají. Jedna z nich je i hlavní hrdinka příběhu – zdravotní sestra Jöngsil, která při pohledu na muže přemýšlí, zda to náhodou není její bratr. V tuto chvíli zjišťujeme, že bratr Jöngsil byl popraven a ona během celého příběhu přemítá, zda to je pravda nebo není. Sama sebe se ptá, zda nezačíná bláznit.

Dozvídáme se, že sestřička chodila s doktorem – chirurgem – z operačního oddělení. Už dávno spolu nejsou, ale Jöngsil na něj nedokáže zapomenout a žárlí na jeho novou snoubenku. Přemýšlí i nad svou matkou, která o smrti syna netuší a Jöngsil neví, jak jí to sdělit. Bojí se, že se to dozvěděla sama z novin, a tak se rozhodne z nemocnice na chvíli odejít, aby zkontrolovala, jak je na tom. Je odhodlaná matce všechno říct, ale když jí vidí, nedokáže to. Protože nedokáže snést matčin ustaraný pohled, uteče ke své staré škole. Tam vzpomíná na dětství, které prožila s bratrem a má vidiny – má pocit, že ji odevšad sleduje matka.

Vrací se do nemocnice, kde vládne chaos. Lékař se na ni zlobí, že odešla bez dovolení, protože na sále je pacient s akutním případem zánětu slepého střeva. Blouznění Jöngsil se stupňuje a znovu si někoho plete se svým bratrem – tentokrát ho vidí v operovaném muži. Když

---

⁵¹ Časopis Jösöng vycházel mezi lety 1936 a 1940 a stejně jako časopis Sin každong byl určen pro ženy. (http://www.doopedia.co.kr/doopedia/master/master.do?_method=view&MAS_IDX=101013000764561&20170403104835)

pak vidí, jak lékař bere do ruky skalpel, myslí si, že chce zavraždit jejího bratra. Křičí na něj a snaží se mu zabránit v řezu. V tuto chvíli si všichni na sále uvědomují, že se zbláznila, a snaží se ji dostat pryč. Strčí ji údržbáři, aby se o ni postaral. Ten si není jistý co si s ní počít, a tak s ní po chvílce bloudění vyjde ven. Jeho poslední myšlenkou je, že je tma.

5.2.2 Výstavba díla

Výstavba povídky je velmi podobná předchozímu dílu – *Soli*. Děj je vyprávěn vševědoucím vypravěčem z pohledu třetí osoby v minulém čase a přímá řeč se i v tomto díle vyskytuje jen velmi málo. Přímá řeč se objevuje pouze ve formě dialogů. I zde autorka hojně využívá vnitřního monologu – po většinu příběhu jsme pohrouženi do myšlenek hlavní hrdinky, již je zdravotní sestra Jöngsil. Souhrn událostí tak vnímáme z jejího pohledu.

Děj je vyprávěn chronologicky a veškeré události díla se odehrávají během jednoho dne. Stejně jako v *Soli* se retrospektivně vracíme v čase pomocí vzpomínek hlavní hrdinky. Sestra vzpomíná na svou minulost s lékařem, ale vybavuje si i milé vzpomínky, které má se svým bratrem. Poměrně pomalé tempo vyprávění se mění na konci, kdy děj vrcholí. Autorčino použití rychlého sledu událostí také podtrhuje zoufalost situace závěrečné scény.

Tón vyprávění je velmi ponurý. Atmosféra nemocnice a města pohrouženého do tmy pomáhá vykreslit depresivní tón díla.⁵²

Nezřídka se v textu objevují archaismy, ale stejně jako v *Soli* je jejich výskyt způsoben pouze dobou vydání díla a místem děje, autorka je tedy nepoužívala záměrně k ozvláštňení postav. Atmosféru díla pomáhají dotvořit kromě prostředí i jednotlivá slova, která autorka volí. V textu se často objevují emfatická slova jako „omámený“ nebo „oslňující“. Výrazné je už zmíněné slovo „tma“ nebo „temnota“, které se – kromě názvu díla – v textu objevuje velmi často. V povídce se vyskytuje řada variací slov s významem příbuzným „tmě“ nebo adjektivu „černý, tmavý“⁵³. Autorka navíc používá kontrastu světla a tmy ve smyslu naděje a beznaděje. V následující ukázce se hlavní hrdinka pohroužená do tmy dívá na osvětlený dům lékaře, jehož světla jsou, jak se zdá, ze všech nejzářivější.

Světlo elektrických lamp zářilo hlubokou tmou. Jedna z lamp svítila obzvlášť jasně. Světla ji oslňovala skrze oči plné slz. Pokoje sester byly vedle primářova domu a vedle toho byla rezidence chirurga. Z přední brány domu visely lampy a ve tmě

---

⁵² Toto je doplněno ustáleným, do jisté míry kódovaným použitím barev a zejména slova, které se vyskytuje v názvu, temnota, nejčastější metaforou doby japonské okupace a dalších období nsvobody.

⁵³ Opakují se slova jako „černý, černočerný, černý jako uhlí, tmavý, tma či temnota“.

zářily obzvlášť jasně. Určitě si domů přivedl tu holku, co je s ní zasnoubený. Náhle jí naplnila zlost a její tvář zrudla žárlivostí. Zakroutila hlavou a opřela se o rám okna. (Kang, 2012, s. 743-744)

Kromě vizuální stránky má slovo tma v díle i pocitový význam.

Kim se rozeběhl k infekčnímu oddělení, ale nevěděl do kterého pokoje ji vzít a tak se zastavil. Cítil se zmatený a nedokázal přemýšlet. Tentokrát se rozeběhl do oddělení v horním patře, ale znovu se zmateně zastavil. Pak se vydal zpátky ke dveřím operačního sálu, ale rostl v něm skoro bolestný pocit odporu, a tak vyběhl ven. Byla tma. (Kang, 2012, s. 753)

V ten moment nese údržbář na zádech šílenou sestřičku a stejně je jeho největším dojmem pocit tmy. Scény pohroužené do tmy na začátku i konci díla vykreslují depresivní atmosféru a zároveň zobrazují i psychický stav hlavní hrdinky. Dílo bylo napsáno na konci literární kariéry Kang. Tou dobou navíc vážně onemocněla a tak je velmi pravděpodobné, že dílo je i určitým odrazem stavu mysli spisovatelky.

5.2.3 Historický rámec

Děj se stejně jako ve většině děl autorky odehrává v Mandžusku a jediným konkrétně zmíněným místem je škola Čungang (Čungang hakkjo, 中央學校).

Na začátku třicátých se v Mandžusku odehrála řada ozbrojených konfliktů, kterým se nyní hromadně říká Kando kongsandan sakkön (incidenty Komunistické strany v Kandu, 間島共產黨事件)⁵⁴. Kang Kjöngä pobývala v Mandžusku v době, když se všechny tyto „incidenty“ odehrály, a ve svých dílech na ně často reaguje. Autorka v nich podává svědectví následků těchto událostí, řeší etiku ozbrojených bojů a zobrazuje politické rozdělení mezi Korejci v Mandžusku. (Čchö, 2007, s. 60)

Jednou z těchto událostí byl v roce 1930 tzv. Incident v Kandu (Kando 5·30 sakkön, 間島五三十事件). Tohoto incidentu se Kang částečně dotkla i v *Soli*, kde byl právě důsledkem této události popraven syn hlavní postavy, matky Pöngjom. Incident v Kandu se odehrál v březnu roku 1930, kdy skupiny čínských a korejských komunistických partyzánů zaútočily na místa spojená s pro japonskými sympatizanty. Hlavním cílem útoku byl japonský konzulát

---

⁵⁴ Viz úvodní část práce, kde se těmto konfliktům a událostí z roku 1930 věnuji více.

a domovy bohatých čínských a korejských kolaborantů. Japonskou odplatou bylo shromáždění stovek korejských mužů, kteří byli souzeni v koloniálních soudech. Většina z nich byla následně popravena. (Esselstrom, 2009, s. 99-101)

V *Temnotě* byl důsledkem tohoto incidentu popraven bratr Jöngsil. Kang ve svém díle zobrazuje intimní svědectví ženy zasažené touto nešťastnou událostí. Sestra, která nedokáže mluvit o bratrově popravě, symbolizuje mlčení lidí, ke kterému byli nuceni. (Hanscom et al., 2013, s. 308) V tomto smyslu je *Temnota* pozoruhodná, protože politiky se dotýká pouze okrajově. Dílo se naopak soustředí na psychický dopad, které měly nepokoje třicátých let na rodiny s ní spojené.

V díle je okrajově zmíněna i jiná historická událost a to demonstrace z roku 1919, tedy Povstání prvního března (3·1 undong, 三一 運動)⁵⁵. Hrdinka příběhu v tomto povstání ztratila otce. Její bratr je tak další obětí historických konfliktů a dalším ztraceným členem rodiny. (Kang, 2012, s. 749)

5.2.4 Postavy

Hlavní hrdinkou díla je bezpochyby zdravotní sestra Jöngsil, která pracuje v nemocnici v Mandžusku. Pracuje na operačním oddělení nemocnice již nějakou dobu (v díle je zmíněna událost před deseti lety, její pracovní historie je tedy bezpochyby delší). Jediné, co o ní vzhledově víme, je, že vypadá o něco starší než ostatní sestřičky v nemocnici. Kang Kjöngä si většinou pro své hlavní postavy vybírala osoby sociálně slabé, leckdy na samém dně společnosti. Jöngsil sice vyrostla v chudobě, ale momentálně se jí nedaří vyloženě špatně a tak ji v tomto směru můžeme považovat za jednu z výjimek, co se sociálního postavení postav týče.

Jöngsil se poprvé se o bratrově popravě dozvídá z dopisu, který jí poslal z vězení a v kterém ji prosí, aby to neříkala matce. Stále totiž doufá, že popravě unikne.

Jöngsil, noviny už oznámily, že jsme všichni odsouzeni k smrti. Ale podívej, my nikdy neumřeme. Kdykoliv mě můžou propustit, tak s matkou počkej na tu chvíli. Prosím, sestro, ještě to matce chvíli neříkej. (Kang, 2012, s. 740)

I přesto, že se bratr dozvěděl, že byl odsouzen k smrti, drží se naděje, jak jen může, a sestře dodává naději do budoucna. Možná proto má Jöngsil, stejně jako hrdinka *Soli*, problém uvěřit smrti blízkého člověka. V této povídce je popírání skutečnosti však mnohem výraznější.

---

⁵⁵ Povstání proběhlo za účelem protestu proti japonské koloniální nadvládě. (<https://namu.wiki/w/3.1%20운동>)

Jöngsil mnohokrát v textu přemýšlí, zda by přeci jen nemohl být bratr naživu. Když vidí údržbáře, ptá se ho, zda pro ni nemá dopis obsahující dobré zprávy. Ve skrytu duše stále doufá, že je bratr naživu a ve vězení. Když si čte zprávy v novinách a vidí jeho fotku mezi popravenými, stále si myslí, že by to mohl být jen někdo jemu podobný. V popírání a klamání sebe samotné v příběhu pokračuje, i když vidí jeho jméno vytištěné pod fotografií.

Jak bych si přála, abych se jen přehlédla. No ano, jak si mohu být jistá? Znovu si sáhla do kapsy. Začala se potit a rozklepaly se jí ruce. Uchopila noviny a pak zaváhala. Opatrně je vytáhla. Očima ostrýma jako nůž začala přejíždět stránku. Mezi fotkami odsouzených na smrt vyčníval netknutý krk jejího bratra. Podívala se jinam. Mohl by to být někdo jemu podobný. Její oči se zastavily na jeho jméně. Zmuhlala noviny a hodila je na zem. (Kang, 2012, s. 739)

Nutno podotknout že její nedůvěra nepramení jen z její neustálé snahy zapřít pravdu, ale také z její nedůvěry v periodika doby.

Pokud se do zítřka nedozvím nic nového, požádám o dovolenou a zkusím se podívat do Kjöngsöngu⁵⁶. Ano, tak to udělám... Navíc, jak může být bratr pryč? Věcem v novinách se nedá věřit! [...] (Kang, 2012, s. 743)

Co se komunismu týče, Jöngsil rozhodně bratrovo přesvědčení nesdílí. V díle vzpomíná na jejich rozhovor ze dne, kdy se rozhodl nadobro odejít.

„Vyrůstali jsme bez ničeho, a proto musíme soucítit s lidmi, kteří teď taky nic nemají. Musíme se dostat z tohoto pekla na zemi. Nepodaří se to, pokud nebudeme bojovat.“

To byla bratrova slova tu noc, co se rozhodl odejít. Bála se, že se z té cesty nevrátí a snažila se ho zastavit. Nakonec jí řekl, že se opravdu už se nehodlá vrátit.

„Bratře, přeháníš to. Když tě chytí, co myslíš, že udělají matce? Co se to s tebou stalo! Zničí to naše životy, celý svět námi bude opovrhovat...“ (Kang, 2012, s. 737)

Na začátku příběhu dokonce cítí odpor k chudému muži, který přišel s tržnou ránou. Když ho ošetřuje, přemýšlí nad tím, že bratr musel umřít kvůli lidem, jako je on.

Kvůli takovým ubožákům obětoval bratr svůj život! (Kang, 2012, s. 792-736)

---

⁵⁶ Kjöngsöng je starý název pro hlavní město Koreje - Söul. Používal se zejména v období japonské okupace. (<https://namu.wiki/w/경성>)

Když tak přemýšlí nad pacientem, uvažuje, zda je v životě sám. I ona si připadá osamělá. Skrývá své tajemství a nemá se komu svěřit. Podle jejích vzpomínek si byla s bratrem nesmírně blízká, a po jeho smrti už v životě nikoho nemá. Před kolegy z práce zapírá, a lékař, s kterým si byla kdysi nejbližší, ji jakýmsi způsobem zradil.

Odcizili se, ale nemůže si pomoci a stále vzpomíná na doby, kdy byli spolu. Vůči jeho současné partnerce cítí nesmírnou žárlivost. I přesto, že je do něj očividně stále zamilovaná, cítí k němu i určitou zášť, rozčiluje ji všechno, co dělá. Má pocit, že se jí vysmívá, i když jak ona sama říká, odpovídá jí stejně, jako vždy. (Kang, 2012, s. 741) Ačkoliv Jöngsil k lékaři očividně stále něco cítí, odpuzuje ji, jak moc se změnil. Výraznou změnu pozoruje zejména v jeho přístupu k sociálně slabým lidem. Zatímco dříve ochotně pomáhal chudým lidem, když na začátku příběhu vidí chudého pacienta, nakrčí nad ním nos.

Jak tam tak stála, najednou si vzpomněla na minulost a nedokázala zadržet ironický úšklebek.

Když před deseti lety poprvé nastoupil, snažil se v nemocnici zlepšit vše, co mohl. Především pomáhal chudým pacientům a jejich poplatky za operaci snižoval o polovinu. Když ho navíc pacient poprosil, operoval ho, aniž by za to dostal jediný halír. Dostal se kvůli tomu do potíží s primářem a dokonce se mluvilo o jeho rezignaci. Nikdy k tomu ale nedošlo, protože byl mezi lidmi oblíbený.

To bylo ale dávno. Změnil se. Ten doktor před deseti lety a ten, co tu je dnes, jsou dva rozdílní lidé. (Kang, 2012, s. 736-737)

Lékař, který kdysi tak ochotně pomáhal lidem, jí nyní přijde arogantní a bez soucitu. I přesto, že je to člověk, který ji zná ze všech nejlépe, nemá zájem jí pomoci. Předstírá, že bratra nikdy neměla.

Vidíme zde tedy rozdíl mezi bratrem a lékařem. Když se bratr dozví, že byl odsouzen k smrti, drží se naděje, jak jen může a sestře se snaží dát naději do budoucna. Lékař se o její situaci absolutně nezajímá, je apatický. Když pak Jöngsil bratra nadobro ztratí, je nucena žít ve světě, kde je k ní lékař lhostejný a začíná bláznit.

Během dne pozorujeme, jak se její šílenství začíná stupňovat. Na začátku je to situace, kdy má na chvíli pocit, že jeden z pacientů je její bratr. Sama sebe se ptá: blázním? (Kang, 2012, s. 735) Když jde za matkou, začíná mít vidiny. Neustále se otáčí, protože má pocit, že slyší matčiny kroky. Po rozhovoru s ní uteče a všude ve tmě vidí její bílé šaty. Má pocit, jako by ji

sledovala. Když se zastaví u školy a někdo se k ní blíží, znovu v osobě vidí svou matku. Vše kulminuje scénou při operaci, kdy na místě operovaného muže vidí svého bratra.

Výrazná je postava údržbáře, který je v textu nazýván jako Kim Söbang⁵⁷. Ačkoliv se v povídce objeví jen dvakrát, je to v klíčových momentech. Jöngsil k němu cítí náklonnost mnohem větší, než ke komukoliv jinému ze svých kolegů. Když na začátku příběhu zjistí, že pro ni nemá dopis s dobrými zprávami, sdílejí spolu dojemný moment.

Svůj smutek sdílela s údržbářem Kimem, nejniže postaveným člověkem z nemocnice, mužem, který pocházel z nejchudšího místa. Věděl o její minulosti (vztahu s lékařem) i bratrově popravě a rozuměl ji lépe než kdokoliv jiný. Cítila to tak uprostřed vlastního zármutku. (Kang, 2012, s. 742)

Údržbář, nejniže postavená osoba v celé nemocnici, je nakonec jediný, kdo se jí snaží pomoci a jediný, kdo chápe a sdílí její smutek.

5.2.5 *Sül* a *Temnota*: motivy, postavy, témata

Novela *Sül* vznikla na začátku literární kariéry Kang Kjöngä a povídka *Temnota* stála na jejím konci. Ačkoliv byla doba literární tvorby autorky relativně krátká (netrvala ani deset let), v dílech můžeme vidět určitý posun ve výběru témat a motivů.

Díla jsou si podobná ve výstavbě i stylu psaní. Jazykově autorka používá dramatických slov k vykreslení zoufalých situací či atmosféry, která je v obou dílech velmi depresivní. Také tón vyprávění je velmi podobný, ačkoliv v *Soli* je o něco emotivnější.

Co se postav týče, rozdíl lze vidět ve výběru hlavní hrdinky. Zatímco pro *Sül* si Kang vybrala ženu na samotném dně společnosti, v *Temnotě* je hlavní postavou zdravotní sestra, která v chudobě sice vyrůstala, její život to však neovlivnilo. Obě hrdinky však prožívají události, které je dostávají na dno. Ztrácejí člena rodiny a jejich život se zdá beznadějný. Jak jsem již zmínila, atmosféra obou děl je nesmírně depresivní, matka v *Soli* dokonce několikrát přemýšlí nad sebevraždou. Rozdíl však můžeme vidět v konečném vyznění díla. I přes beznadějnou situaci celého díla přichází v *Soli* optimistický a uvědomělý konec. Hlavní hrdinka začíná věřit komunistům, které dříve považovala za své největší nepřátele. Sledujeme matčino vzkříšení a stává se z ní osoba, která chce sama svůj život ovlivňovat. Je zachráněna ideologií.

---

⁵⁷ Söbang bylo běžné označení pro muže. Nejčastěji se překládá jako „pán“, ale tento termín je neutrální, zatímco söbang byl určen pro osoby nižšího původu. (Hanscom et al., 2013, s. 316)

Temnota je naopak depresivní od začátku do konce. Autorka hlavní hrdince žádnou možnost „probuzení“ nedává. Konec je sice otevřený, ale žádnou naději v něm nenacházíme. Poslední větu díla: *Byla tma*, si lze vyložit i jako symboliku smrti. Jasně je, že hlavní hrdinka již zachráněna být nemůže.

Sůl hojně využívá motivu chudoby a sociálního uvědomění, kdy je poukázání na špatné podmínky života Korejců v Mandžusku a sociální nerovnost hlavní myšlenkou díla. V *Temnotě* je tento motiv přítomný pouze u bratra a údržbáře – oba jsou ale jen vedlejší postavy a slouží spíše k rozvoji zápletky. Ačkoliv jsou obě díla reakcí na události doby, hlavním motivem *Temnoty* zůstává psychický dopad těchto událostí na nevinné obyvatele Mandžuska.

6 Závěr

Cílem práce bylo představit levicovou spisovatelku Kang Kjöngä a hlavní motivy její drobné prózy s přihlédnutím k historickému a literárnímu kontextu.

Pro úvod do problematiky tématu jsem zvolila historické okolnosti, které doprovázely život spisovatelky a ovlivnily i témata a motivy jejích děl. Věnuji se období japonské koloniální nadvlády a blíže se soustředím na emigraci do Mandžuska a vznik komunismu v Koreji. Japonská vláda byla z velké části zodpovědná za odchod mnoha Korejců do oblasti Mandžuska, k nimž patřila i řada významných literátů, Kang Kjöngä nevyjímaje. Autorka v Mandžusku napsala největší část svých prací a oblast je také místem děje naprosté většiny její prózy. Pronikání levicových myšlenek do Koreje jsem se věnovala z důvodu levicového zaměření Kang jako osoby i spisovatelky. Tyto myšlenky se šířily především mezi mladými studenty, kteří studovali v Japonsku. I Kang se v podstatě ke komunismu dostala stejným způsobem.

V následující části se věnuji literatuře třicátých let a ženské literatuře koloniálního období. V literatuře třicátých let poukazuji na rozdělení proudů na ideový (levicový) a čistý (naturalistický), přičemž se věnuji spíše levicovému. Zmiňuji vznik řady periodik, kterých spisovatelé, včetně Kang Kjöngä využívali pro publikování svých děl. Zabývám se i typickými tématy, zejména v levicovém proudu literatury. Co se ženských spisovatelek týče, pozoruji odklon od témat dvacátých let (jako byla volná láska či ekonomická nezávislost ženy) k obecnějším, většinou sociálním tématům. Všímám si proměny neideologických témat, jako byla láska, mateřství, žena jako matka, či osobnostně vyprávající hrdinka.

V závěru první poloviny práce se věnuji životu Kang Kjöngä a na konci kapitoly i stručně popisuji její dílo. Spisovatelka vyrůstala v nuzných podmínkách a studium jí bylo umožněno jen díky penězům nevlastního otce. Špatná sociální situace z dětství se promítla v její tvorbě a můžeme předpokládat, že byla částečně důvodem pro její levicové smýšlení. Významný byl její odchod do Mandžuska, kde se pohybovala mezi nejnižšími vrstvami společnosti, a ve svých dílech často popisuje právě chudobu a špatné životní podmínky rolníků. Inspirací jí byla i řada konfliktů, které v Mandžusku neustále probíhaly. V závěru kapitoly velmi stručně popisuji její tvorbu. Popis její prózy je velmi obecný, protože vychází zejména z děl, které jsem měla možnost blíže nastudovat, a věřím, že při bližším zkoumání zbytku její tvorby lze objevit řadu dalších motivů a typů postav. Minimálně její román *Otázky člověčenství* jistě stojí za detailnější pohled a je vhodný pro další zkoumání.

Druhá polovina práce je analytická a pro rozbor jsem si vybrala dvě díla z drobnější prózy Kang Kjöngä. Nejvýraznějším motivem v *Soli* je podle mého názoru mateřství. Tento motiv byl typický pro ženskou literaturu třicátých let a hojně se využíval i v propagandě ze strany korejské i japonské. Matky byly povyšovány na všemohoucí bytosti a Kang tuto představu zpochybňuje. Výrazný je i levicový podtext. Vidíme zde prvotní nedůvěru hrdinky (a dalších obyvatel vesnice) vůči komunistickým partyzánům, která se však na konci díla mění na pochopení. Ideologie spasí matku, která by jinak byla bez jakékoliv naděje.

Hlavním motivem *Temnoty* je psychický dopad událostí doby na nevinné obyvatele Mandžuska. Temná mysl hlavní hrdinky dost možná odráží i depresivní myšlenky autorky. Levicové téma je v tomto díle pouze sekundárním motivem, který posouvá děj.

Obě analyzovaná díla spojuje řada věcí. Hlavní postavy jsou si v lecčem podobné. Ztratily blízkého člověka a nedokáží se se situací vypořádat. Situaci se snaží vyřešit zapíráním, resp. potlačováním skutečnosti. I výrazové prostředky jsou velmi podobné. Zejména jsem si všimla autorčina hojného použití variant slova „tma“, které symbolizuje beznaděj a lze ho považovat za metaforu doby japonské okupace. Temnota je nejvýraznější právě ve stejnojmenném díle, při pročítání autorčiných ostatních prací jsem si však všimla, že se slovo často vyskytuje v podobném významu i jinde.

Novelu *Sůl* a povídku *Temnota* jsem si záměrně vybrala, abych sledovala autorčin odklon od levicového tématu a její příklon k psychologické próze. Ačkoliv spisovatelka většinu postav odsuzuje k morálnímu pádu a atmosféra je v obou dílech nesmírně depresivní a beznadějná, konečné vyznění se přeci jen liší.

Levicová literatura je často viděna jako druhořadá, protože ideovost děl zastiňuje umělecké provedení. Troufám si říct, že Kang Kjöngä mezi většinou ostatních levicových spisovatelů vyniká. Přítomnost kritiky společnosti nijak nesnižuje uměleckou hodnotu díla. Právem se nyní Kang Kjöngä řadí mezi nejvýznamnější levicové spisovatelky v Koreji a spisovatelky předválečné doby vůbec. Její díla odrážejí konkrétní dobu v konkrétním prostoru a poskytují nám – vzhledem k silné autobiografičnosti – i určitý náhled do oblasti Mandžuska.

7 Seznam použité literatury

Prameny

KANG, Kjöngä. Kang Kjöngä čöndžip: Uriga araja hal čakkaüi modün köt! [online]. Söul: Idžikchömbuksü, 2012.

Archiv časopisu Sin kadžöng [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z:
<http://adanmungo.org/result.php?page=3&mode=t&q=신가정&q=신가정>

Archiv časopisu Jösöng [online]. [cit. 2017-06-29]. Dostupné z:
<http://adanmungo.org/result.php?page=5&mode=t&q=여성&q=여성>

Sekundární literatura

ECKERT, Carter J. Dějiny Koreje. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009. Dějiny států. ISBN 978-807-1065-807.

LÖWENSTEINOVÁ, Miriam. Dějiny moderní korejské literatury. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-634-1.

LEE, Peter H. Modern Korean literature: an anthology. Honolulu: University of Hawaii Press, c1990. ISBN 0824813219.

LEE, Peter H., ed. A history of Korean literature. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. ISBN 05-211-0065-8.

ELFVING-HWANG, Joanna. Representations of femininity in contemporary South Korean women's literature. Folkestone: Global Oriental, 2010. ISBN 1906876029.

BARRACLOUGH, Ruth. Factory Girl Literature: Sexuality, Violence, and Representation in Industrializing Korea. London, England: Global, Area, and International Archive, 2012. ISBN 9780520289765.

HANSCOM, Christopher P., Walter K. LEW a Youngju RYU. Imperitives of culture: selected essays on Korean history, literature, and society from the Japanese colonial era. Korean classics library. ISBN 978-0-8248-3821-8.

HUGHES, Theodore. Rat fire: Korean stories from the Japanese empire. Cornell University, 2013. ISBN 978-1-933947-87-7.

HYUN, Theresa. Writing women in Korea: translation and feminism in the colonial period. Honolulu: University of Hawaii Press, c2004. ISBN 978-082-4826-772.

- KANG, Kyöng-ae a Samuel PERRY. *From Wonso Pond*. New York City: Feminist Press at the City University of New York, 2009. ISBN 15-586-1601-2.
- ESSELSTROM, Erik. *Crossing empire's edge: Foreign Ministry police and Japanese expansionism in Northeast Asia*. Honolulu: University of Hawai'i Press, c2009. ISBN 978-0-8248-3231-5.
- KANG, Kjöngä, KIM, Kjöngsu, ed. *Čhopchanbon Kang Kjöngä čakpchumčip*. CommunicationBooks, 2012. ISBN 9791130428918.
- VASILJEVOVÁ, Zdeňka. *Dějiny Japonska*. Praha: Svoboda, 1986. Členská knihnice (Svoboda).
- CUMINGS, Bruce. *Korea's place in the sun: a modern history*. New York: W. W. Norton, 2005. ISBN 03-933-2702-7.
- AN, Mansu. Kang Kyöngä 'Sogüm' ũi pokča pokwön gwa kömjöl uhü rosöüi 'nanwössügi'. *Hanguk munhak jöngu*. 2006, (31).
- PARK, Sunyoung. *The proletarian wave: literature and leftist culture in colonial Korea, 1910-1945*. Harvard University Asia Center, 2015. ISBN 978-067-4417-175.
- MUSTO, Marcello, ed. *Marx for today*. New York: Research Group on Socialism and Democracy, 2010. ISBN 978-041-5503-594.
- PRATT, Keith L., Richard. RUTT a James. HOARE. *Korea: a historical and cultural dictionary*. Richmond, Surrey: Curzon Press, 1999. Durham East-Asia series. ISBN 07-007-0463-9.
- CHOI, Hyaeweol. *New women in colonial Korea: a sourcebook*. New York: Routledge, 2012. ISBN 04-155-1709-5.
- ROBINSON, Michael Edson. *Korea's twentieth-century odyssey*. Honolulu: University of Hawaii Press, c2007. ISBN 978-0-8248-3174-5.
- SETH, Michael J. *A concise history of modern Korea: from the late nineteenth century to the present*. Rowman, c2010. ISBN 07-425-6714-1.
- RANDS, David. *Function-based spatiality and the development of Korean communities in Japan: a complex adaptive systems theory approach*. Lexington Books, 2014. ISBN 07-391-7368-5.
- ČCHÖ, Haksong. 'Mandžu' čchehömgwa Kang Kjöngä munhak. 2007. Inha Tähakkjo.

OH, Yang Ho. Korean Literature in Manchuria: Exile and Immigrant Literature during the Japanese Colonial Period. Korea Journal. 1996, (36), 100-119.

SOHN, Won Tai. Kim Il Sung and Korea's struggle: an unconventional firsthand history. Jefferson, N.C.: McFarland, c2003. ISBN 07-864-1589-4.

JACOB, Frank. The Korean Diaspora in Manchuria – Korean Ambitions, Manchurian Dreams, Japanese Realities. UPF Journal of World History [online]. 2014, (6) [cit. 2017-06-04]. Dostupné z: <http://www.raco.cat/index.php/Entremons/article/view/278123>

LAGASSÉ, Paul. Columbia Electronic Encyclopedia [online]. 6th ed. Detroit: Gale Group, c2000 [cit. 2017-06-04]. ISBN 9780787650155. Dostupné z: Academic Search Complete, EBSCO host

KARTEVA-DANCHEVA, Svetla. Kang Kyong-ae and her Novel “Human Problem” [online]. 2012 [cit. 2017-06-13]. Dostupné z: <http://koreanstudies.bg/sites/all/downloads/statii2012/Karteva.pdf>. Sofia University St. Kliment Ohridski.

Social Construction of Idealized Images of Women in Colonial Korea: the “New Woman” versus “Motherhood”. JIWEON, Shin. Women and the Colonial Gaze. Palgrave Macmillan, 2002, s. 162-173. ISBN 978-0-333-77351-2.

Rethinking Feminism in Colonial Korea: Kang Kyŏngae and 1930s Socialist Women's Literature. Positions: east asia cultures critique. Duke University Press, 2013, 21(4), 947-985.

<https://ko.wikipedia.org/wiki/정철성>

<https://ko.wikipedia.org/wiki/현모양처>

<https://ko.wikipedia.org/wiki/대한제국>

<https://ko.wikipedia.org/wiki/조선>

<https://ko.wikipedia.org/wiki/춘향전>

<https://ko.wikipedia.org/wiki/안수길>

[https://ko.wikipedia.org/wiki/박영준_\(1911_년\)](https://ko.wikipedia.org/wiki/박영준_(1911_년))

<https://ko.wikipedia.org/wiki/현모양처>

<https://ko.wikipedia.org/wiki/정철성>
https://en.wikipedia.org/wiki/October_Revolution
<https://namu.wiki/w/이완용>
<https://namu.wiki/삼국지>
<https://namu.wiki/w/경성>
<http://100.daum.net/encyclopedia/view/14XXE0008280>
<http://100.daum.net/encyclopedia/view/24XXXXXX58641>
<http://100.daum.net/encyclopedia/view/14XXE0033200>
<http://100.daum.net/encyclopedia/view/b01g1339a>
<http://100.daum.net/encyclopedia/view/24XXXXXX58641>
http://www.doopedia.co.kr/doopedia/master/master.do?_method=view&MAS_IDX=101013000764561&20170403104835
http://encykorea.aks.ac.kr/Contents/Index?contents_id=E0032599
<http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/keye.pdf>
<https://www.britannica.com/biography/Aleksandra-Mikhaylovna-Kollontay>

8 Obrazová příloha

Obrázek 1 Fotografie Kang Kjongä.
(Zdroj: <http://somgle.tistory.com/143>)

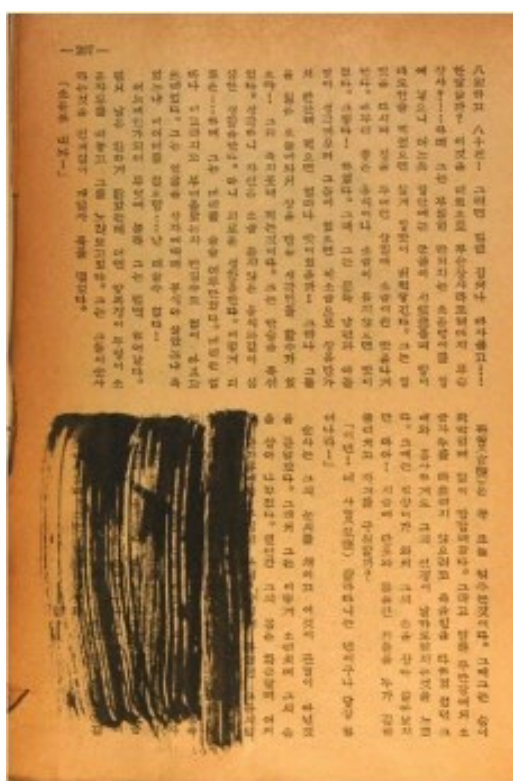

Obrázek 2 Obal prvního čísla časopisu Kūnu (duben 1929) literární skupiny Kūnuhō. Na abstraktním obraze se vyjímá žena s mečem v jedné ruce a vlajkou v ruce druhé. Autorem je An Sōkču.
(Zdroj: <http://www.yonhapnews.co.kr/bulletin/2017/05/24/0200000000AKR20170524074800371.HTML>)

Obrázek 3 Ilustrace *Soli* z původní tištěné verze v časopise *Sin kadžong* (srpen 1934). Na obrázku je vyobrazena scéna, kdy zubožená matka, která právě porodila, prosí sousedku o pomoc. Autorem je Čchö Jöngsu.

(Zdroj: <http://archive.adanmungo.org/ebook/1462845439.7352/1468295915.5567/mobile/index.html#p=217>)

Obrázek 4 Cenzura finální části *Soli*. Část textu byla přetřena černým inkoustem japonského cenzora.

(Zdroj: <http://www.pressian.com/news/article.html?no=67672>)